

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Toiminnalliset menetelmät sosiaalialalla

2012

Hanna Järvinen ja Eveliina Myntti-Kivinen

CITY-LUONTOKERHO

– Luontokerho kehitysvammaisille ja erityistä tukea tarvitseville lapsille

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Hanna Järvinen, Eveliina Myntti-Kivinen

CITY-LUONTOKERHO – KEHITYSVAMMAISILLE JA ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVILLE LAPSILLE

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli viedä kehitysvammainen ja erityistä tukea tarvitseva lapsi lähelle luontoa ja auttaa häntä vahvistamaan omaa suhdettaan luontoon. Halusimme selvittää pystyisimmekö havaitsemaan toimintamme aikana lapsissa merkkejä teoriassa kerrotusta luonnon rauhoittavasta ja eheyttävästä voimasta.

Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys muodostui kehitysvammaisuuden, kehitysvammaisen lapsen ja erityistä tukea tarvitsevan lapsen ympärille (luku 3). Kerromme luvussa neljä ihmisen luontosuhteen perustasta ja kuinka se on aikojen saatossa muuttunut sekä mitä vaikutuksia sillä on ollut ihmisten elämään. Lisäksi olemme luvussa 5 perehtyneet kerhon ohjaamiseen.

Opinnäytetyömme tuotoksena syntyi City-luontokerho alle kahdeksan vuotiaille kehitysvammaisille ja erityistä tukea tarvitseville lapsille. Tavoitteenamme oli tarjota monipuolista, turvallista ja mielekästä toimintaa lapsille yhdessä yhteistyökumppanimme Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:n kanssa, sekä antaa vanhemmille pieni vapaahetki. Halusimme luoda kiireettömän kerhon jossa lapsella olisi aikaa tutkia ja kokeilla itse. Pyrimme toimintamme aikana antamaan monipuolisesti virikkeitä jokaiselle aistille.

City-luontokerho kokoontui syyskuussa 2012 yhteensä neljä kertaa. Toteutukseen osallistui kaksi 5- ja 6-vuotiasta poikaa. Käytimme City-luontokerhossa monipuolisesti luonto-teemaisia toiminnallisia menetelmiä joita olimme muokanneet kerholaistemme tarpeet huomioiden. Jokaisella kerralla ulkoilimme myös lähiluontoa tutkien. Viimeisellä kerralla teimme retken metsään, paistoimme makkaraa ja teimme luontoaiheisia rasteja.

Havaintojemme sekä kerholaisten vanhempien kanssa käymiemme keskusteluiden ja saamamme palautteen perusteella voimme todeta, että pääsimme tavoitteisiimme. Yritimme kerätä lapsilta palautetta joka kerhokerran jälkeen, mutta se ei oikein onnistunut, joko menetelmämme soveltumattomuuden takia tai kerholaistemme ymmärtämisen vaikeuden takia. Ulkona luonnossa lapset olivat paljon rauhallisempia ja heidän keskittymiskyynsä parani huomattavasti. Lapset saivat meidän mielestämme rauhassa tutkia ja kokeilla haluamiaan asioita.

ASIASANAT:

Kehitysvammainen lapsi, erityistä tukea tarvitseva lapsi, kehitysvammaisuus, luontosuhde, kerhon ohjaaminen

Hanna Järvinen, Eveliina Myntti-Kivinen

CITY NATURE CLUB – NATURE CLUB FOR DISABLED CHILDREN AND CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

The aim of this thesis was to take the disabled child and the child with special needs closer to the nature and help him to make his own relationship with the nature stronger. At the same time we wanted to know if we can see signs during our activities in the children about the comforting and integrating power of the nature.

The theoretical framework of our thesis consisted mental disability, the disabled child and the child with special needs (chapter three). In chapter four we tell about the foundation of the nature relationship and how this relationship has been changed during times and how this has had impact on the life of human beings. We have also familiarized ourselves with the instructing of a club in chapter five.

The product of our thesis was a City nature club for the disabled children and the children with special needs under the age of eight. Our aims were, together with our partner Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry (The Association for Persons with Intellectual Disabilities in Tampere) to offer a diverse, safe and reasonable activity to children and give their parents a little free time. We wanted to create a club where a child would have time to examine and try out things himself. During our activities, we tried to give diverse stimulation for every sense, too.

There were four meetings of City nature club in September 2012. There were two boys aged five and six in the club. We used diverse activating methods with the nature theme in the club. We had worked out the methods to answer the needs of the children. In every meeting we went out to examine the environment. At the last meeting we made a trip to the forest and grilled some sausages and did a few nature theme checkpoints.

On the basis of the observation that we made and the conversations that we had with the parents and the feedback that we got, we can say that we reached our aims. We also tried to collect feedback from the children but it did not work out. Maybe our method was not so suitable or the problem was our children's disabilities in understanding. Out in the nature the children were much more peaceful and they were able to focus a longer time. We think that the children had the opportunity to examine and try out the things that they wanted.

KEYWORDS:

Disabled child, child with special needs, mental disability, nature relationship, instructing of club

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	9
2.1 Opinnäytetyön tavoitteet	10
2.2 Yhteistyökumppanina Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry	12
2.3 Kohderyhmän valitseminen ja rajaaminen	12
3 MITÄ ON VAMMAISUUS	14
3.1 Kehitysvammaisuuden määrittelyä	15
3.2 Syitä kehitysvammaisuuden takana	16
3.3 Autistinen oireyhtymä eli autismi	18
4 LUONTO JA AISTIT	21
4.1 Ihmisen luontosuhteen perusta	21
4.2 Ihmisen luontosuhteen muuttuminen ja sen seuraukset	22
4.3 Luonnon rytmien vaikutus ihmisen hyvinvointiin	23
4.4 Ekopsykologia	25
4.5 Luontosuhteen merkitys lapsen kasvuille ja kehitykselle	27
4.6 Lapsen luontosuhteen kehittyminen tutkimalla ja kokeilemalla	28
5 RYHMÄTOIMINTA	30
5.1 Hyvän ryhmän ohjaajan ominaisuudet	31
5.2 Ohjattavana erityistä tukea tarvitseva lapsi	32
6 CITY-LUONTOKERHON TOTEUTUS	35
6.1 Aloituspiiri	36
6.2 Välipala	37
6.3 Ulkoilu	38
6.4 Lopetuspiiri	41
7 CITY-LUONTOKERHOSSA KÄYTETYT MENETELMÄT	43
7.1 Aistityöskentely	44
7.2 Oma metsälaatikko	46
7.3 Savityö	47

7.4 Maalaaminen ja askartelu	48
7.5 Musiikkityöskentely	51
7.6 Sisäluontopolku	52
7.7 Metsäretki	54
7.7.1 Esineiden heittoa koriin	56
7.7.2 Roskien kerääminen	57
7.7.3 Parin etsiminen	57
7.7.4 Välipala nuotiolla	58
7.7.5 Halkojen kaato	58
8 ARVIOINTI	60
8.1 Kerholaisten vanhemmilta saatua palautetta	62
8.2 Yhteistyökumppanin antamaa palautetta	63
9 POHDINTA	65
LÄHTEET	67

LIITTEET

- Liite 1. City-luontokerhon mainos.
- Liite 2. Toteutussuunnitelma.
- Liite 3. Esitietolomake.
- Liite 4. Tervetulokirje.
- Liite 5. Diplomi.
- Liite 6. Palautelomake.

KUVAT

Kuva 3. Puu oli tärkeä osa aloituspiiriä.	36
Kuva 4. Aloituspiirissä kerholaiset toivotettiin tervetulleeksi.	37
Kuva 5. Ulkoilun leikkipaikka	39
Kuva 6. Rannasta löytyi lapsille mielekästä toimintaa.	40
Kuva 7. Kiven heittelyä.	41
Kuva 8. Palautteen kerääminen arviointiämpäreillä.	42
Kuva 9. Aistityöskentelyä.	45
Kuva 10. Oma metsälaatikko.	46
Kuva 11. Itse tehdyllä savieläimellä leikkimistä.	47
Kuva 12. Satupuu.	49
Kuva 13. Työn touhussa.	49

Kuva 14. Marmorikuulamaalaus.	50
Kuva 15. Sisäluontopolku.	53
Kuva 16. Sisäluontopolulla tutkimista.	54
Kuva 17. Kävyn heittoa koriin.	56
Kuva 18. Halkojen kaatoa.	58

KUVIOT

Kuvio 1. Toimivan ryhmän ominaisuuksia.	31
Kuvio 2. Hyvän ohjaajan ominaisuudet	32

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö jonka tuotoksena syntyi toiminnallisia menetelmiä käyttänyt City-luontokerho kehitysvammaisille ja erityistä tukea tarvitseville, varhaiskasvatusikäisille lapsille. Kerhossa oli mukana 5- ja 6-vuotiaat pojat. City-luontokerho kokoontui Tampereella syyskuussa 2012 yhteensä neljä kertaa. Viimeisellä kerralla tehtiin metsäretki Ylöjärven Pikku-Ahvenistolle. Tämän opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimi Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry.

Ruotsalainen Gösta Frohm (1908–1999) huolestui jo 1950-luvulla siitä, että lapset liikkuvat ja ulkoilevat aivan liian vähän. Lasten vähäinen liikkuminen ja ulkoileminen ovat tämän päivän polttavampia puheenaiheita nyky-Suomessa. Tekniset laitteet kuten televisio, tietokone ja pelikonsolit täyttävät lasten vapaa-ajan ulkona leikkimisen ja pelaamisen sijaan. Säännöllisen liikunnan hyvistä puolista lapsen kasvulle osaavat kertoa kaikki, mutta mitä tukea lapsi saa kehitykseensä ja kasvuunsa luonnosta?

Tämän päivän päätökset ja suhtautuminen kehitysvammaisuuteen ja kehitysvammaisiin ihmisiin vaikuttavat kasvaako kehitysvammaisesta lapsesta riippuvainen ja toisten armoilla oleva aikuinen vai itsenäisyyteen pyrkivä yhteiskunnan jäsen. Opinnäytetyömme yhtenä lähtökohtana oli mahdollistaa varhaiskasvatusikäisten kehitysvammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten pääseminen osalliseksi harrastustoiminnasta aivan samalla tavalla kuin heidän ei kehitysvammaiset ikätoverinsa. Halusimme, että kehitysvammaiset ja erityistä tukea tarvitsevat lapset pääsisivät yhtälailla nauttimaan luonnosta, ja kehittämään omaa suhdettaan luontoon

Olemme teoreettisessa viitekehyksessämme halunneet painottaa kuinka tärkeää on nähdä kehitysvammainen ihminen ja lapsi omana persoonallisena yksilönään vammastaan, oireistaan tai rajoitteistaan huolimatta (luku 3.). Olemme luvussa neljä yrittäneet tuoda esille edes osan siitä mahtavasta voimasta mitä luonnolla on ihmiselle annettavaan. Teoreettisessa viitekehyksessä kuultaa läpi

myös ekologinen ja luontoa suojeleva ja kunnioittava näkökantomme; maapalloja on vain tämä yksi. Luonto voisi mainiosti, jopa paremminkin, ilman ihmistä, mutta ihminen ei selviä ilman luontoa.

Olemme koonneet tietoa ja kokemuksiamme ryhmän toiminnasta, ryhmän ohjaamisesta ja erityisesti mitä on ohjata erityistä tukea tarvitsevaa lasta. Esittelemme City-luontokerhon toteutuksen tarkemmin luvussa kuusi, ja käyttämiämme toiminnallisia menetelmiä luvussa seitsemän. Olemme pyrkineet käyttämään paljon valokuvia tukemassa toimintamme kuvausta. Opinnäytetyön liitteistä löytyvät City-luontokerhon toteutukseen liittyviä kirjallisia tuotoksia kuten mainos City-luontokerhostamme (liite 1.). Sieltä löytyy muun muassa tarkka selvitys jokaisen kerhokerran sisällöstä (liite 2.) josta selviää esimerkiksi mitä lauluja lauloimme kerhossamme.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyöprosessi käynnistyi ajatuksesta ja halusta tehdä opinnäytetyö parin kanssa. Ensimmäisenä haasteena oli valita opinnäytetyön kohderyhmä. Toinen opinnäytetyön tekijöistä halusi ehdottomasti opinnäytetyönsä kohderyhmäksi lapset, koska hän tulee työskentelemään tulevaisuudessa varhaiskasvatusikäisten lasten parissa. Toinen opinnäytetyön tekijöistä on työskennellyt paljon kehitysvammaisten kanssa, ja halusi opinnäytetyönsä kohderyhmäksi kehitysvammaiset. Teimme asiassa tehtiin kompromissi, mikä sopi kummallekin. Näin opinnäytetyön kohderyhmäksi valittiin kehitysvammaiset ja erityistä tukea tarvitsevat lapset. Molemmat opinnäytetyön tekijöistä pystyivät antamaan omaa osaamistaan ja tietämistään, mutta samalla oppimaan paljon uutta mitä voi hyödyntää tulevaisuudessa töissään.

Alusta asti oli täysin selvää, että opinnäytetyö tulisi olemaan toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuotoksena syntyisi projektityö. Tiedossa oli, että toiminnallinen opinnäytetyö tulisi olemaan haasteellinen, koska kaikissa ammattikorkeakouluissa ei ole vielä muodostunut toiminnallisten opinnäytetöiden tekemisen, ohjaamisen ja opponoinnin perinnettä, esikuvat ja toimintatavat ovat vähäisiä. Tästä johtuen toiminnallisen opinnäytetyön tekijä joutuu työtä tehdessään tekemään ratkaisunsa yksin. Toiminnalliset opinnäytetyöt ovat myös hyvin erilaisia joten niitä on haastavaa verrata keskenään (Airaksinen & Vilka 2003, 9.)

Halusimme silti tehdä toiminnallisen opinnäytetyön, koska katsoimme, että sen avulla saisimme parhaiten yhdistettyä teorian ja käytännön. Lisäksi halusimme päästä työskentelemään kohderyhmämme kanssa, ja suunnitella sekä ohjata toiminnallisia menetelmiä.

Molemmat opinnäytetyön tekijät olivat kiinnostuneet luonnon monipuolisesta voimasta, ja sen vaikutuksesta ihmiseen. Alkuperäisenä kimmokkeena oli ajatus, että liikuntarajoitteiset kehitysvammaiset tulisi saada luonnon keskelle, ja vahvistaa heidän suhdettaan luontoon.

Kehitysvammaiselle lapselle on vammastaan, sairaudestaan tai rajoitteestaan huolimatta, YK:n lasten oikeuksien sopimukseen (1989, 17–18 & 23) vedoten, annettava ja järjestettävä mahdollisuus osallistua virkistys- ja harrastustoimintaan. Virkistys- ja harrastustoimintaan osallistumiseen mahdollistaminen kehitysvammaiselle lapselle tukee tämän sopeutumista itsenäiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Samalla toteutuu kehitysvammaisen lapsen oikeus täysipainoiseen ja hyvään elämään. Projektityömme muovaantui kerhonmuotoon yhteistyökumppanimme kanssa käymiemme keskustelujen myötä. Kerhon hyvänä puolena oli, että kerhopäiviä oli monta. Tämä mahdollisti, että jokaisen kerhopäivän jälkeen saatoimme keskustella, ja pohtia toimintaamme ja ohjaamistamme. Seuraavalla kerhokerralla yrittää uudestaan eri tavalla, jos jokin ei sujunut suunnitelmiamme mukaisesti.

Olisimme voineet järjestää leirin, tapahtumanpäivän tai jotain aivan muuta. Leirin järjestäminen olisi vaatinut enemmän ohjaajia, ja vaatinut erilaiset tilat. Kehitysvammaisten lasten kanssa olisi saatettu tarvita yön yli kestäväällä leirillä myös enemmän hoidollista osaamista, mitä meillä ei ole henkilökohtaisesti ole.

2.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyömme päätavoitteena oli saada lapsi lähelle luontoa tämän vammasta, sairaudesta tai rajoitteista huolimatta. Halusimme auttaa lasta vahvistamaan omaa luontosuhdettaan positiivisten ja elämyksellisten luontokokemusten avulla. Halusimme tietää, että synnyttäisikö toimintamme kerholaisille positiivisia ja elämyksellisiä luontokokemuksia, vahvistuisiko suhde luontoon, millä tavalla sen pystyisimme havainnoimaan tai aistimaan. Ihmisen hyvä suhde luontoon luo pohjan hyvinvoinnille ja onnelliselle ja tasapainoiselle elämälle (Wahlström 2006, 55). Tästä syystä on tärkeää auttaa lapsia luomaan hyvä suhde luontoon.

Ihminen kehittää omaa luontosuhdettaan kokemuksillaan ja pohdinnoillaan. Kennelläkään ei ole antaa valmista pakettia. Lapsen luontosuhteen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla hyvä ja monipuolinen kasvualusta. Lapsi tarvitsee

positiivisia ja ajatuksia herättäviä luontokokemuksia. (Metsähallitus 2012.) Tästä syystä halusimme tarjota kerholaisillemme elämyksellisiä, ja positiivisia kokemuksia luonnossa esimerkiksi ulkoilemalla joka kerhokerta ja viimeisellä kerralla metsään tehdyllä luontoretkellä.

Lapset kehittävät ajatteluaan kokeilemalla ja leikkimällä. Ajattelemalla luodaan mielikuvia, yhdistellään havaintoja ja kokemuksia monitasoisiksi rakennelmiksi. Tärkeän osan ajattelusta muodostaa havaintojen teko. Ajattelu ja toiminta ovat täysin sidoksissa toisiinsa. Ajattelemalla ihmiset jäsentävät ulkoisen maailman tapahtumia sekä ihmisen toiminnasta riippuvaista psyykkistä ja sosiaalista maailmaa. Ajattelun avulla käsitellemme myös tunteita ja vuorovaikutussuhteita. (Riihelä 1991, 11.) Koska lapset kehittävät ajatteluaan kokeilemalla ja leikkimällä edellä mainitusti, tavoitteenamme oli luoda kerhoomme rauhallinen ja kiireetön ilmapiiri, jossa lapsi saattoi kokeilla, havainnoida ja tehdä itse.

Yhteistyökumppanimme Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry ei ole järjestänyt säännöllisesti harrastustoimintaa alle kahdeksan vuotiaille lapsille ilman vanhempia. Esimerkiksi yhdistyksen järjestämille leireille pääsevät kouluikäiset lapset. Alle kouluikäisten lasten toiminnalle ilman vanhempia ei ole ollut kysyntää. Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry lähti kuitenkin ennakkoluulottomasti tukemaan ideaamme. Tavoitteenamme oli, että yhdistys saisi meidän kauttamme tarjottua lapsijäsenilleen laadukasta, monipuolista ja mielekästä toimintaa. Tärkeänä tavoitteen oli myös tarjota vanhemmille muutama tunti vapaa-aikaa, jolloin he saattoivat esimerkiksi käydä ostoksilla, siivota tai levätä itse.

Yksi tavoitteistamme oli suunnitella ja muokata toiminnallisia menetelmiä kehitysvammaisuus ja erityisen tuen tarve huomioiden. Valitsimme toiminnallisia menetelmiä jotka tukivat lapsen motoriikan ja kognitiivisten taitojen vahvistumista esimerkiksi askartelemisella saksien käyttämisen. Halusimme muokata käyttämiämme toiminnallisia menetelmiä luontoteemaan sopivaksi, sillä ajattelimme luonnonmateriaalien käytön ja luontoteeman olevan tapa tukea luontosuhdetta ja samalla lapsi pääsee tutustumaan luonnon elementteihin. Käytimme esimerkiksi välillä musiikissa luontoaiheista sävellystä. Tärkeänä tavoitteena oli myös

itse ohjaamiskokemuksen saaminen sekä kehitysvammaisen ja erityistä tukea tarvitsevan lapsen ohjaamisen onnistuminen.

2.2 Yhteistyökumppanina Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry

Työelämäkumppanimme Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry on perustettu vuonna 1961 Tampereella eli yhdistys täytti viime vuonna 50 vuotta. Muutaman kehitysvammaisen lapsen väsyneen äidin vertaistukiryhmästä on kasvanut 50 vuodessa monipuolista toimintaa järjestävä, noin 700 jäsenen yhdistys. Tukiyhdistys kuuluu valtakunnalliseen Kehitysvammaisten Tukiliittoon. (Vihtonen 2011, 9-15.)

Yhdistys on tarkoitettu kehitysvammaisille ihmisille itselleen ja heidän perheilleen ja ystävilleen sekä kehitysvamma-alalla työskenteleville ja alaa opiskeleville. Yhdistyksen tehtävänä on valvoa ja ajaa kehitysvammaisten ja heidän perheidensä etuja. Yhdistys yrittää aktiivisesti luoda ja ylläpitää yhteyksiä erilaisiin viranomaistahoihin ja päätöksentekijöihin. Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry yrittää vaikuttaa ihmisten myönteisten asenteiden luomisessa kehitysvammaisuutta ja kehitysvammaisia ihmisiä kohtaan, ja jakaa tietoa kehitysvammaisuudesta sekä edistää tasa-arvoa. Lisäksi yhdistys järjestää jäsenilleen monipuolista virike- ja harrastustoimintaa sekä tietysti vertaistukea. (Vihtonen 2011, 9-15.)

2.3 Kohderyhmän valitseminen ja rajaaminen

Opinnäytetyöprosessin alusta asti oli selvää, että kohderyhmänämme ovat kehitysvammaiset lapset. Se on kuitenkin käsitteenä laaja, joka vaati tarkentamista ja rajaamista. Kohderyhmän rajaaminen City-luontokerholle ei ollut yksinkertaista. Kohderyhmän rajaamisesta käytiin keskustelua yhteistyökumppanin Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:n kanssa. Yhdistys ehdotti, että voisimme rajata kohderyhmän tiettyyn kehitysvammadiagnoosiin esimerkiksi Downin syndroomaan tai autismiin. Emme kuitenkaan halunneet rajata kohderyhmää yhden

diagnoosin ympärille, koska halusimme yrittää päästä tutustumaan laajasti kehitysvammaisiin lapsiin, ja tarjota toimintaamme laajalle kohderyhmälle.

Yhtenä vaihtoehtona olisi ollut järjestää City-luontokerho kehitysvammaisille lapsille ja heidän ei kehitysvammaisille sisaruksilleen. Vaihtoehtoa pohdittiin jonkin aikaa, mutta ajatuksesta luovuttiin, sillä pelkäsimme, että ei kehitysvammaisen sisar jää toiminnassa vähäisemmälle huomiolle. Ei kehitysvammaiset sisarukset jäävät usein muutenkin vähäisemmälle huomiolle, koska kehitysvammainen sisarus tarvitsee aikuisen välitöntä läsnäoloa koko ajan. Pahimmassa tapauksessa ei kehitysvammainen sisar saattaa tuntea olevansa näkyvätön. Sisarusryhmän järjestämisen hyvänä puolena olisi ollut, että yhteinen tekeminen olisi saattanut lähentää sisarusten välejä. Sisarukset joiden veljellä tai siskolla on erityistarpeita suhtautuvat yleensä erilaisuuteen hyväksyväksi, ja pitävät kykyänsä empatiaan vahvuutenaan. (Parker & Stimpson 2004, 227-231.)

City-luontokerhon kohderyhmäksi rajattiin lopulta kehitysvammaiset ja erityistä tukea tarvitsevat alle 8-vuotiaat lapset, jotka ovat yhdistyksen jäseniä. Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry ehdotti erityistä tukea tarvitseva-termin lisäämistä mainostamiseen liittyvistä syistä. Yhdistys tuntee jäsenensä, ja tietää, että osa vanhemmista mieltää enemmän lapsensa erityistä tukea tarvitseväksi lapsiksi kuin kehitysvammaiseksi. Käsitteen lisääminen ei tuottanut meille ongelmia, ja lisäsimme sen mielellämme.

Tavoitteena oli saada 4 - 6 lasta osallistumaan City-luontokerhoon. City-luontokerhosta laadittiin mainos, joka laitettiin Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:n jäsenkirjeeseen toukokuussa ja elokuussa 2012. Sama mainos oli esillä yhdistyksen Internet-sivuilla. Lisäksi Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry levitti mainosta sähköpostin välityksellä soveltuville perheille. Yhdistyksen kautta City-luontokerhoon ilmoittautui kaksi lasta.

3 MITÄ ON VAMMAISUUS

Kaikissa yhteiskunnissa ja kaikkina aikoina on esiintynyt, ja tulee esiintymään vammaisuutta. Arvioiden mukaan väestöstä jopa 10 % on eri tavalla vammaisia ihmisiä. Suhtautuminen vammaisuuteen ja vammaisiin ihmisiin vaihtelee yhteiskunnallisen tilanteen ja yhteiskunnan mukaan. Suomessa on noin 30 000 kehitysvammaista ihmistä eli 0,6 prosenttia väestöstä. Tämä luku perustuu Kansaneläkelaitoksen tilastoihin kehitysvammaisuuden perusteella maksetuista etuuksista. (Malm, Matero, Repo & Talvela 2004, 9.) Kehitysvammaisten Tukiliitto ry:n (2012) mukaan Suomessa on arviolta noin 40 000 ihmistä joilla on kehitysvamma.

Vammaisuutta on haastava kuvata, koska käsitteenä vammaisuus on hyvin laaja. Lampinen (2007, 27) kuvaa vammaisuus-käsitettä seuraavasti: ”Käsitteenä vammaisuus on moniulotteinen. Sen perustana on yksilön fyysinen ja psyykinen erilaisuus verrattuna valtaväestöön, mutta viime kädessä käsitteen sisältö, sekä merkitys että käytännön kokemus muotoutuvat sosiaalisessa yhteydessä toimintaympäristöön. Kyse on aina vammaisella henkilöllä olevasta yksilöllisestä haitasta, erilaisuuden sietämisestä ja voimavaroista kohdata elämän todellisuus”.

Vammaisuus on tila, jossa vammaisen henkilön älylliset tai fyysiset rajoitukset vaikeuttavat hänen sopeutumistaan ympäristöönsä. Vammaisuuden lähtökohdina ovat puuttuvat toimintaedellytykset. (Manninen & Pihko 2012, 25.) Mutta valitettavan usein vammaisuus liitetään yleisessä kielenkäytössä ja tiedotusvälineissä sairauteen. Usein kuulee puhuttavan esimerkiksi pyörätuolipotilaasta, vaikka kyseessä olisi aivan terve henkilö, joka liikkuu pyörätuolilla. (Malm ym. 2004, 9.)

”Vamma ei kuitenkaan ole sama asia kuin sairaus. Vamma tosin saattaa olla sairauden tulos, mutta vammaisen ihminen voi tiettynä hetkenä olla terve tai sairastaa vaikkapa flunssaa. (- - -) Vammaisen vastakohta on siten eivammaisen, samoin kuin terve on sairaan vastakohta”, sanovat osuvasti Malm

ja kumppanit teoksessaan. Vammaisuus ei ole sairaus, koska sairauteen liittyy sairauden eteneminen ja paraneminen. Vammaisuudesta ei voi parantua, se on elämänmittainen tila, vaikka vamman ilmeneminen tai vaikeusaste voi muuttua. (Lampinen 2007, 28.)

Kehitysvamma on ennen kaikkea vamma ymmärtämis- ja käsityskyvyn alueella. Pelkästään fyysisesti poikkeava ihminen ei siis ole kehitysvammainen. (Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry 2012). Kehitysvammaisella henkilöllä saattaa olla myös muita kehityshäiriöitä, lisävammoja tai sairauksia kuten aisti-, puhe- ja liikuntavammoja, epilepsiaa, autismia, mielenterveyshäiriöitä tai haastavaa käyttäytymistä. (Manninen & Pihko 2012, 18).

Kehitysvammaisuutta on eritasoista, puhutaan lievästä, keskiasteisesta, vaikeasta ja syvästä kehitysvammaisuudesta. Syvä tai vaikea kehitysvammaisuus havaitaan vastasyntyneellä lapsella usein päivien tai viikkojen kuluttua syntymästä. Keskiasteinen kehitysvammaisuus todetaan yleensä lapsen ensimmäisen elinvuoden aikana. Lievä kehitysvammaisuus havaitaan viimeistään lapsen aloittaessa koulunkäynnin. (Malm ym. 2004, 165–166.)

Kehitysvammaisille ihmisille on vaikeampaa oppia uusia asioita ja käsitteellinen ajattelu kuin muille ihmisille. Kehitysvammaiset ihmiset oppivat silti monia uusia asioita samalla tavalla kuin muut. Älykkyys on vain osa ihmisen persoonallisuutta. Monet muut asiat kuten kasvatus, elämäkokemukset ja elinympäristö vaikuttavat siihen millaisiksi ihmisiksi kasvamme. (Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry 2012.)

3.1 Kehitysvammaisuuden määrittelyä

Kehitysvammaisuuden määrittelyyn on useita malleja, mutta kaksi ehkä tunnetuinta ovat Maailman Terveysjärjestön WHO:n laatima malli vuodelta 1980 (uusiutu versio on vuodelta 2001) sekä niin kutsuttu sosiaalinen malli. WHO:n mallissa sairauden, vian tai vamman seuraukset on jaettu kolmeen eri tasoon. Kolmannella tasolla on kyse varsinaisesta vammaisuudesta, jossa vammainen kohtaa ei-vammaisen ehdoilla rakennetun yhteiskunnan ja tällöin tulee esille mitä hait-

taa vammasta todellisuudessa on. Tätä mallia on moitittu siitä, että siinä ei tarpeeksi yritetä muuttaa ympäristön vaikutuksia eli vamman aiheuttamien ongelmien syynä pidetään yksilön ominaisuuksia. Lisäksi WHO:n mallia on kritisoitu liian lääketieteelliseksi. Kuitenkin WHO:n malli vuodelta 1980 on luonut pohjan nykyiselle vammaistyyölle. (Malm ym. 2004, 9-11.)

Sosiaalisen mallin ovat esittäneet brittiläinen vammaisliike ja sen edustaja Michael Oliver. Sosiaalisen mallin mukaan sopeutuminen on yhteiskunnan eikä vammaisen ongelma. Yksilön muuttamisen sijaan ongelmien ratkaisemiseksi esitetään poliittista toimintaa ja yhteiskunnan muuttamista vammaisuutta hyväksyvämmäksi. Sosiaalista mallia on kritisoitu siitä, että yksilön omat vahvuudet, toiminta ja ominaisuudet oman selviytymisensä eteen näkökulma ikään kuin puuttuu siitä, kaikki on säilytetty yhteiskunnan niskaan. (Malm ym. 2004, 11–12.)

Näiden edellä mainittujen määritelmien tarkoitus on auttaa huomaamaan vammaisen henkilön tarvitsemia erityistarpeita ja ennen kaikkea saada hänen avukseen erilaisia palveluita ja yhteiskunnan tukitoimia. Määritelmien ei ole tarkoitus kuvata fyysisesti vammaista tai kehitysvammaista henkilöä täydellisesti, koska jokainen ihminenhan on yksilö omine erityispiirteineen. (Manninen & Pihko 2012, 18.) ”Diagnoosi kertoo vain lapsen sairaudesta, mutta ei hänen persoonallisuutensa terveistä osa-alueista, voimavaroista, lahjoista tai kyvyistä”, Aho-
nen (2000, 238) sanoo.

Pohdimme, että ennen kaikkea on muistettava, että vaikka yhteiskunta muuttuisi kuinka suvaitsevaiseksi ja ihannevaltioksi kehitysvammaisten kannalta, kehitysvammaisen vaikeus ymmärtää asioita ei katoa minnekään.

3.2 Syitä kehitysvammaisuuden takana

Kehitysvammaisuuteen on useita syitä. Usein kehitysvammaisuuden syynä ovat geneettiset eli perinnölliset tekijät tai niin sanonut geenimutaatiot. Geenimutaatiolla tarkoitetaan poikkeamaa geeneissä kuten esimerkiksi 21-trisomiaa, joka tunnetaan paremmin Downin oireyhtymänä. Downin oireyhtymä on suurin yksittäinen kehitysvammaisuuden syy. (Malm ym. 2004, 167.)

Äidin päihteiden käyttö raskausaikana saattaa johtaa lapsen kehitysvammaisena syntymiseen. Hapenpuute on itse synnytyksessä suurin vammauttava tekijä. Monet viruksien aiheuttamat sairaudet ovat uhkana sikiön kehitykselle raskausaikana. Viruksien aiheuttamat sairaudet ovat uhka myös vastasyntyneelle lapselle. Tietysti ihminen saattaa vammautua myöhemminkin elämässään esimerkiksi liikenneonnettomuuden tai sairaskohtauksen seurauksena. Kehitysvammaisuuden syy pyritään aina selvittämään, mutta joskus sitä ei löydy. (Manninen ja Pihko 2012, 80–87.)

Kehitysvammaisuutta esiintyy kaikissa yhteiskunnissa ja kaikkina aikoina niin kuin aikaisemmin on mainittu, mutta kehitysvammaisuutta on pystytty ennaltaehkäisemään monin tavoin. Ennen kaikkea ihmisten elintaso ja hyvinvointi ovat parantuneet Suomessa viimeisen 50 vuoden aikana suuresti. Ihmisten ravinto on monipuolistunut, asuin- ja työolosuhteet ja hygieniataso ovat kehittyneet. (Manninen ja Pihko 2012, 89–95.)

Odottavilla äideillä ja heitä hoitavilla lääkäreillä on entistä enemmän tietoa sikiötä vahingoittavista tekijöistä. Suomessa on järjestäytynyt neuvolatoiminta, hyvä raskaudenseuranta, ja synnytykset tapahtuvat pääasiassa sairaalassa koulutetun ammattilaisen avustamana. Lisäksi Suomessa on kattava rokotusohjelma, jonka avulla moni odottavaa äitiä, sikiötä ja vastasyntyntä lasta uhannut sairaus kuten polio ja vihurirokko on saatu katoamaan. (Manninen & Pihko 2012, 89–95.)

Kehitysvammaisuuden ennaltaehkäiseminen on mielipiteitä voimakkaasti jakava ja eettinen kysymys. On totta, että parantunut sikiödiagnostiikka mahdollistavat sen, että vanhemmat voivat keskeyttää raskauden, jos lapsen todetaan olevan kehitysvammainen. Sikiödiagnostiikka käsittää erilaisia tutkimuksia joita tehdään raskausaikana esimerkiksi ultraäänikuvaus lapsivesipunktio. Toisaalta kehittynyt lääketiede mahdollistaa, että yhä pienemmät keskoslapset selviävät. Raskaus kestää yleensä 40 viikkoa, ja ennen viikkoa 34 syntyneitä lapsia kutsutaan keskosiksi. Keskoslapsilla esiintyy tavallista useammin kehitysvammaisuutta ja kehityksen viivästymää. (Manninen & Pihko 2012, 93–95.)

Monen kehitysvammaisuutta ennaltaehkäisevän tekijän kehittämisen taustalla ei ole ollut halu poistaa täysin kehitysvammaisuutta väestöstä, vaan parantaa odottavan äidin ja syntyvän lapsen hyvinvointia. Moni parannus on tullut ikään kuin itsestään esimerkiksi elintason nousu. Ja monen parannuksen taustalla on ollut ensisijaisesti taistelu sairautta, ei kehitysvammaisuutta vastaan, kuten esimerkiksi rokotteen kehittäminen poliota vastaan. Monet vammautumista ennaltaehkäisevät keksinnöt esimerkiksi pyöräilykypärät, turvaistuimet ja heijastimet on kehitetty parantamaan koko väestön turvallisuutta. (Manninen & Pihko 2012, 93- 95.)

3.3 Autistinen oireyhtymä eli autismi

Autismi on useiden lähteiden mukaan älyllistä kehitysvammaisuutta. (Ahonen 2000, 246; Manninen & Pihko 2012, 18.) Katsoimme, että työssämme on käsiteltävä autismia, koska toinen luontokerhomme osallistujista on autisti. Meidän oli perehdyttävä autismiin, että osaisimme ottaa erilaisia asioita huomioon kerhomme toiminnassa. Perehtyminen autismiin toi meille ymmärrystä kerholaisemme käyttäytymiseen ja ennaltaehkäisi väärinkäsityksien syntymistä sekä helpotti yhteistyötä vanhempien kanssa.

Autismi on neurobiologinen keskushermoston kehityshäiriö, mutta syitä autismiin ei vielä tänä päivänäkään varmuudella tiedetä. Tutkijat pitävät kolmea tekijää autismin syinä: geneettiset tekijät eli perimä, raskaudenajan infektiot tai häiriöt tai varhaislapsuuden infektiot tai häiriöt. (Kurvinen ym. 2006, 293).

Autismin kirjoon kuuluu Suomessa noin 50 000 ihmistä, joista autisteja on noin 10 000. Autismin kirjo on yhteisnimike laaja-alaisille oireyhtymille jotka ovat keskushermoston kehityshäiriöitä. Autismin kirjoon kuuluvat autistinen oireyhtymä, Aspergerin oireyhtymä, Rettin oireyhtymä, disintegratiivinen kehityshäiriö ja laaja-alainen kehityshäiriö. (Autismi- ja Aspergerliitto ry 2012.)

Jokainen ihminen on ainutlaatuinen yksilö. Niin myös autistinen henkilö, joten autismi ilmentyy kaikilla hieman eri tavalla. Autismi on hyvin laaja-alainen kehi-

tyshäiriö ja se on elämänikäinen. Oireet saattavat kuitenkin muuttua ja jopa lieventyä iän myötä. (Kerola ym. 2009, 256.)

Keskeisinä autismin ilmenemismuotoina tai oireina voidaan pitää puutteellista sosiaalista kehitystä sekä häiriöitä kommunikaatiossa ja vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Keskeisin ongelma vuorovaikutuksessa on vastavuoroisuuden puute, autisti ei välttämättä koe tarvetta kommunikoida tai ei siihen sanallisesti pysty. Autistisella ihmisellä on usein vaikeuksia ymmärtää toisten ihmisten tunteita, eleitä tai ilmeitä. Autistinen henkilö saattaa elää täysin omassa maailmassaan ikään kuin hän ei kuulisi eikä näkisi mitään muuta. Lisäksi autisteilla ilmenee epäsovinnaista käyttäytymistä, aistitoimintojen yli- tai aliherkyyttä sekä rajoittunutta, toistavaa tai stereotyyppistä toimintaa. (Kerola ym. 2009, 55–58.)

Uudet tilanteet ja paikat tai muutokset, jossa autistinen henkilö ei tiedä miten toimia ovat erityisen haastavia. Autistisen henkilön tekemistä ja olemista helpottaa, kun toiminta on jäsennelty visuaalisesti esimerkiksi kuvien avulla, jolloin hän tietää, mitä ja kuinka kauan hänen tulee tehdä, sekä missä hänen tulee olla. Edellä mainitusta syystä olisi suositeltavaa, että autistisella henkilöllä olisi aina sama paikka esimerkiksi ruokaillessa. (Kurvinen ym. 2006, 294–295.) Esimerkiksi aluksi kävimme autistisen kerholaisemme kanssa yhdessä tarkistamassa missä vessa on, kun tulee tarve.

Autistiset henkilöt ymmärtävät puhetta yleisesti luultua paremmin, vaikka noin puolet heistä ei opikaan itse puhumaan tai puhe jää vähäiseksi. Autistisen henkilön kanssa tekemisissä ollessaan on tärkeintä löytää yhteinen tapa kommunikoida esimerkiksi kuvin, elein, esineiden tai valokuvien avulla. (Heinämäki 2000, 93.) Olimme varanneet ensimmäiselle kerhokerralle jonkin verran kuvia tukemaan ohjaamistamme. Huomasimme kuvia olevan liian vähän, joten teimme niitä lisää. Ohjasimme kuvien avulla kaiken toimintamme yksityiskohtaisesti seuraavilla kerhokerroilla. Vaikka käyttämämme kuvat eivät olleet samanlaisia mitä autistinen kerholaisemme oli tottunut käyttämään, niin hän tuntui silti ymmärtävän niiden avulla paremmin.

Usein kerrottaessa erilaisista oireyhtymistä keskitytään lähinnä oireiden kuvailemiseen ja syiden selittämiseen. Samalla unohdetaan, että oireyhtymien taustalla on yksilöllinen ihminen ja tällä on monia vahvuuksia oireistaan ja toimintarajoitteistaan huolimatta. Myös autistisilla henkilöillä on monia vahvuuksia, esimerkiksi useat autistiset ihmiset ovat monesti matemaattisesti erittäin lahjakaita. Monilla on myös erinomainen visuaalinen eli näkemiseen perustuva muisti. Autistisilla ihmisillä on myös aivan oma ja erityinen kiinnostuksen kohde josta he pystyvät omaamaan ja muistamaan runsaan määrän tietoa, ja työskentelemään hyvin keskittyneesti teeman ympärillä. (Kerola ym. 2009, 396.)

4 LUONTO JA AISTIT

Tasapainossa oleva ja vahva luontosuhde vaikuttaa positiivisesti ihmismieleen. Ihmisen mieli rentoutuu ja ihmisen oma sisäinen ääni tulee vahvemaksi. Ihmisellä, jolla on vahva suhde luontoon, luonnon kanssa eläminen ei tunnu pakonomaiselta tai luopumiselta. Hyvä luontosuhde lisää myös ihmisen halua säästää ja suojella luontoa. Ympäristökasvatuksella pyritään tukemaan ja kannustamaan ihmistä kohti ympäristövastuullista elämäntapaa. (Metsähallitus 2012.)

Ihminen luo omaa luontosuhdettaan kokemuksillaan ja pohdinnoillaan. Kenellekään ei ole antaa valmista pakettia. Lapsen luontosuhteen kehittymistä voidaan tukea tarjoamalla monipuolisia kasvukokemuksia. Lapsi tarvitsee positiivisia ja ajatuksia herättäviä luontokokemuksia. Aikuisen tehtävänä on olla mukana tutkimassa ja ihmettelemässä ympäristöä lapsen kanssa, kuitenkin tuputtamatta liikaa omia mielipiteitään. (Metsähallitus 2012.)

4.1 Ihmisen luontosuhteen perusta

Ihmisen suhde luontoon on muuttunut vuosisatojen aikana. Aikaisemmin ihminen oli kiinteässä yhteydessä luontoon, ihminen ja luonto olivat erottomasti yhtä. Luontoa kunnioitettiin suuresti, koska puroista ja lähteistä ihminen sai puhdasta juomavettä, metsistä, järvistä ja joista ravintoa, puiden alta suojaa sateelta ja liialta auringon paisteelta. Yrteissä ja kasveissa uskottiin olevan ravinnon lisäksi suuria parantavia voimia erilaisiin tauteihin ja vaivoihin. (Wahlström 2006, 19–21.)

Ihmisen luontosuhteeseen kuuluivat erilaiset uskomukset, esimerkiksi metsään mentäessä metsän haltijalta pyydettiin siihen lupa. Monet lähtivät metsään ja palasivat sieltä nimenomaan pihlajan alta, koska uskottiin, että pihlajan alta kulkeminen suojaan toiseen maailmaan jäämiseltä eli eksymiseltä. Monella perheellä oli oma perhe- tai haltijapuu jonka juurella vietettiin erilaisia juhlia ja suoritettiin erilaisia onnea tuottavia rituaaleja. Moniin puihin liittyi uskomuksia, esi-

merkiksi tammea on pidetty Euroopassa pyhänä puuna, puiden isänä, jonka alla on kruunattu kuninkaita ja vietetty vihkimisseremonioita. Mäntyä taas on pidetty hyvin puhdistavana ja desinfioivana puuna, ja monia keuhko- ja tuberkuloosiparantoloita on perustettu juuri mäntymetsien keskelle vielä 1940-luvullakin. (Wahlström 2006, 64–70.)

Samoin eläimiä kohtaan tunnettiin suurta kunnioitusta. Tästä kertoo jo se, että suomenkielessä yksin löytyy noin 200 nimitystä karhulle kuten otso, mesikämmen ja metsän kuningas. Ihmiset halusivat oppia eläimiltä suuria elämäntähtäyksiä parantaakseen omaa elämäänsä. Kuhunkin eläimeen liitettiin erilaisia piirteitä ja viisauksia. Esimerkiksi koiraa pidettiin ja pidetään edelleen pyyteettömän rakkauden symbolina. Koiralta ihmisen tulisi oppia uskollisuutta, luottavaisuutta ja anteeksiantoa. (Wahlström 2006, 86–96.)

4.2 Ihmisen luontosuhteen muuttuminen ja sen seuraukset

Ennen ihmisen luontosuhdetta värittivät ehkä nykypäivänä hieman turhilta ja hassuiltakin kuulostavat uskomukset ja rituaalit. Ihmisen ja luonnon suhde oli kuitenkin tasapainossa. Teollinen vallankumous viimeistään, 1800-luvun lopulla, alkoi rikkoa tätä tasapainoa. Ihminen alkoi uskoa, että luonto on ihmistä varten, ja että luonto on valjastettava ihmisen alaisuuteen. Luonnon alistaminen ihmisen tahdon alle on johtanut luonnonvarojen hillittömään tuhlaukseen. Ihmiset haalivat koko ajan ympärilleen lisää tavaraa, halutaan aina vain lisää ja uusinta ja hienointa mitä markkinoilla on tarjolla. Suomalaisessa perheessä saattaa nykypäivänä olla enemmän autoja kuin lapsia. (Salonen 2005, 14–15 & 32–33.)

Kaikki ihmiset eivät tunnu käsittävän, että maapalloja on vain tämä yksi, eikä se kestä tällaista kohtelua loputtomiin. Vesistöjen saastuttaminen on vain yksi surullinen esimerkki. Luonto kyllä pärjää vallan mainiosti ilman meitä, mutta me emme pärjää ilman luontoa. Me emme pystyisi elämään ilman vettä, aurinkoa tai happea. Me emme pysty hallitsemaan luontoa josta on hyvänä esimerkkinä erilaiset luonnonkatastrofit. (Wahlström 2006, 151–156.)

Ihmisen luontosuhteen muuttuminen viimeisen sadan vuoden aikana on ruvennut ilmentämään itseään ihmisten kasvavana pahana olona: mielenterveysongelmia, stressiä, ahdistuneisuutta, levottomuutta, nukkumisongelmia, erilaisia sairauksia ja ylipainoa. Luonnossa on uskomaton määrä voimaa, virikkeitä ja rauhoittavia elementtejä tarjolla samaan aikaan. On tutkittu, että jo kauniin luontomaisen katselu ikkunasta tai tauluna edistää ja nopeuttaa sairaan parantumista. Siksi sairaaloissa, vanhainkodeissa, päiväkodeissa ja kehitysvammaisten asuntoloissa pitäisi panostaa siihen, että ikkunoista avautuisi luontomaisia tai olisi edes seinillä luontoaiheisia tauluja tai julisteita. Näin ollen kauniin kukkakimpun tuominen potilaalle tai vanhukselle ei ole pelkästään kohtelias tapaa, vaan sillä voidaan edesauttaa potilaan tai vanhuksen mielenvireyden ylläpittoa tai paranemista. (Wahlström 2006, 54, 78.) Pohdimme, että luonto- ja kasvi-aiheisilla tekstiileillä kuten verhoilla, matoilla, sängynpeitteillä ja tyynynpäällisillä voitaisiin edesauttaa myös asiaa.

Sairaaloihin, vanhainkoteihin, asuntoloihin, päiväkoteihin ja luokkahuoneisiin pitäisi pyrkiä tuomaan mahdollisuuksien mukaan enemmän huone- ja viherkasveja. Huone- ja viherkasvit puhdistavat huoneilmaa ja tuovat lisähapetta mikä parantaa keskittymistä ja lisää vireyttä. Samoin kasvien ja kukkien kasvattaminen ja hoitaminen on hyvin mielekäästä, ja ylläpitää ihmisen suhdetta luontoon. Luontoa ja eläimiä voisi käyttää apuna useitten eri asiakasryhmien kanssa virikkeiden tuomiseksi, kosketuksen ja hyväksynnän tukemisessa. Samalla lasten on hyvä totutella eläimiin, eikä niitä tarvitse pelätä. Lapset oppivat kunnioittamaan, ja kohtelemaan eläimiä oikealla tavalla.

4.3 Luonnon rytmien vaikutus ihmisen hyvinvointiin

Luonnon uskotaan eheyttävän, vahvistavan, virkistävän, rauhoittavan ja rentouttavan ihmistä. Vahvistava ja selkiinnyttävä vaikutus näkyy esimerkiksi itsetunnon kohentumisena, näkökulman löytymisenä tai vahvistumisena. Luonnossa ihmisen stressitaso laskee, ja kuormittavuuden tunne katoaa. Tätä kautta luonnolla on rauhoittava ja rentouttava vaikutus ihmiseen. Luonnossa on ihmistä

miellyttäviä elementtejä kuten esimerkiksi tuoksut, äänet ja tunnelma sekä esteettiset tekijät. Juuri miellyttävien elementtien takia luonnon uskotaan vaikuttavan ihmismieleen niin voimakkaasti. (Salonen 2010, 61,63.)

Ananda Sevan (2012) mukaan ihmisen on löydettävä luonnon kanssa tasapaino. Ihmisen eläminen luonnon rytmien mukaan on tukenut yhteyttä luontoon. Aikoinaan ihmisellä oli vahva tunne maan luonnollisesta rytmistä. Ihmiset muun muassa heräsivät auringon noustessa ja ovat käyneet nukkumaan auringon laskiessa. Nykyään monetkaan ihmisistä eivät ole tietoisia kuunkierrosta, aurinkokierrosta, päivästä ja yöstä, jopa vuodenaikojen rytmi voi olla kadoksissa. Tämä on johtanut biologisen rytmin irtaantumiseen luonnonrytmistä.

Ihminen on rakentanut itselleen keinotekoisen maailman, jossa etsitään ylellisyyttä; hienoja autoja ja koteja, videopelejä, sähkölämmityksiä ja -valoja. Materiaalisen hyvinvoinnin haalimisen vuoksi ihminen on menettänyt kehon ja mielen yhteyden luonnon rytmeihin. Ihminen on kadottanut yhteyden muihin eläviin olentoihin kuten eläimiin, kasveihin ja myös toisiin ihmisiin, jotka kaikki jakavat tämän saman planeetan yhdessä. (Ananda Seva 2012.)

Ympäristön saasteet; kemialliset, ääni- ja sähkömagneettiset saasteet saavat luonnon voimaan huonosti. Ihmisen luoma keinotekoinen ympäristö ja häiriintynyt vuorokauden vaihtelu ovat saaneet ihmisen kehon luonnolliset rytmit sekaisin. Kehomme mukautuu häiriintyneeseen rytmiin, mutta ei tiedä vuorokauden aikaa. Tämän vuoksi ihmiset kärsivät esimerkiksi unettomuudesta, ja muista biorytmiongelmista. (Ananda Seva 2012.)

Luonnon yhteyden ja rytmien puuttumisen vuoksi, ihmiset ovat kadottamassa toisiinsa luottamisen, ja toisista huolehtimisen luontaisen taidon. Ihmiset eivät tunne kuuluvansa mihinkään, eivätkä tunne olevansa osa maapallon rytmejä ja syklejä, vaan ovat yksinäisiä ja irrallisia. Yhteyden puuttuminen ja yksinäisyys johtavat vieraantumiseen ja masentuneisuuteen. Luonnosta erillään oleminen saa aikaan yksinäisyyden, levottomuuden, surun tunteita. Ihminen tuntee olevansa orpo. (Ananda Seva 2012.)

Ihmisen pitäisi löytää tasapainoinen yhteys itsensä, luonnon ja yhteiskunnan kanssa. Tasapaino löytyy, kun ihminen ymmärtää olevansa osa luontoa, alkaa elää luonnon rytmien mukaan. Tasapainoisen luontosuhteen syntymistä edesauttaa, jos ihminen ottaa ympäristöystävälliset, luontoa suojelevat ja ekologiset elämäntavat omakseen. Ihmisen pitäisi hyväksyä, että hän tarvitsee muita ihmisiä ympärilleen ja läheisyyttä, tällöin ihminen saisi tuntea olevansa osa jotain suurempaa kokonaisuutta. Tämä kohottaa ihmisen mieltä, ja tukee paremman ja hyvinvoivan ihmiskunnan kehittymistä. (Ananda Seva 2012.)

4.4 Ekopsykologia

Ekopsykologia tarkastelee ihmisen ja luonnon psyykkistä yhteyttä. Ekopsykologian mukaan ihminen ja luonto ovat yhtä, mutta ne ovat erkaantuneet toisistaan ajan saatossa. Yhteyden katoaminen on saanut aikaan ympäristöongelmat, ja ihmisen voimaan huonosti. Ekopsykologian tarkoitus on edesauttaa saamaan ihmisen ja luonnon välinen yhteys takaisin. Ekopsykologiassa psykologisesta näkökulmasta tarkkaillaan syitä miksi ihminen on rakentanut maailman, jota voi omistaa ja hallita. (Salonen 2005, 22.) Henkisen tasapainon saavuttamiseksi ihmisen tulee tuntea olevansa osa luontoa Saarisen Karin artikkelissa (2012, 38) haastattelema Suvi Saarinen kertoo.

Rajalan (2012, 6) kolumnissaan kertomassa kokemuksessaan näkee ekopsykologisen tapahtuman luonnon ja ihmisen yhteyden löytymisestä.

”Minulle tuli hämähäkkikammo, kun mukulana Haaran kodin lähimetsässä törmäsin hämähäkinverkkoon. (- - -)Tulinpa viime syksynä uuden vuokrakämpän kylppärissä tutuksi suuren kellarihämähäkin kanssa. (- - -) Ristin sen Hutuksi, kuinkas muutenkaan. (- - -) Syksyllä, kun oven avasin, niin sisälle tuli kärpäsiä ikkunalasista vasten pöristelemään. Sain idean, ja otin yhden kiinni. (- - -)parin minuutin kuluttua nappasi [hämähäkki] kärpäsen. (- - -) Kolmannella kerralla muutaman päivän päästä pelotti, niin että hiukset olivat pystyssä kun punkkarilla. (- - -) Se mietti tilannetta pitkään tuli sormelle (- - -) Se otti kärpäsen ja peräännyti salamana seinälle. Minä peräännyin salamana olohuoneen sohvalle ja sydän hakkasi. Lopuksi tultiin kavereiksi. Vaikka ei ruokaa ollutkaan se tuli kädenselälle ja tutki pitkällä etukoivillaan, (- - -)Joululomalta palattuani se oli kuivana ja kuolleena kylppärin lattialla. En ikimaailmassa olisi ennen uskonut, että voisin surra hämähäkin vuoksi.” (Rajala 2012, 6.)

Mielestämme kolumnissa on selkeä luontosuhteen kehittyminen ekopsykologian näkökulmasta. Mies tuki ja havainnoi hämähäkin elämää monia aisteja käyttäen. Suhde kehittyi ajan myötä yhteisten kokemusten myötä. Hämähäkki ja mies hyötyivät toisistaan ja vahvistuneen siteen ansiosta luontosuhde vankistui, itseluottamus kasvoi, rohkeus lisääntyi ja mies sai iloa ja uusia elämyksiä elämäänsä. Luontosuhde tarjoaa paljon elämyksiä ja positiivisyyttä. Mielestämme luontosuhteen vahvistuminen vaatii luonnonelementtien kanssa yhteyden löytämisen. Yhteys voi muodostua kastelemalla kukkaa päivittäin tai tutkimalla kotieläimen käyttäytymistä tai ulkoiluttamalla koira. Yhteys luontoon keventää ja eheyttää ihmistä ja ihmismieltä.

Planeettamme vointi ja ihmiskunnan hyvinvointi ovat yhteydessä toisiinsa. Ekopsykologian mukaan teollistunut yhteiskunta on tukahduttanut ekologisen alitajunnan, joka on saanut aikaan mielenterveysongelmia ja huonovointisuutta. Ihmiskunta aistii luonnon heikentymisen ja saastumisen. Luontoyhteysharjoitukset ja ekoterapeuttiset menetelmät ovat kehitetty auttamaan ihmisen ja luonnon yhteyden tukemiseksi. Luontosuhteen löytäminen eheyttää ihmistä, ja opettaa häntä kunnioittamaan luontoa. (Salonen 2005, 22.)

Saarinen (2012, 38) kertoo artikkelissaan tuntemuksistaan, joita luonto herättää sisällään. Tekstistä voi selkeästi huomata Saarisen saaneen pientä elpymistä ja rentoutumista luonnosta. Samantapaisia tuntemuksia tulee useimmilla ihmisillä luontoon astuessaan.

"Kävelen metsässä reilunlaisen lenkin. Vedän kerta toisensa jälkeen keuhkoni täyteen raikasta ilmaa. Kuulen peippojen ja pajulintujen laulun. Tunnen, kuinka stressi löyhentää kuristusotettaan."

Artikkelissa haastateltava Saari S kertoo työharjoittelujaksostaan, jossa näki selkeän elpymisen ja rentoutumisen asiakkaassaan.

"Työharjoittelujaksolla ollessani hän vei nuoren mielenterveyspotilaan Ruissaloon metsään ja kalliolle, istumaan nuotiolle ja kuuntelemaan meren pauhua. – Tytössä ei ollut näkynyt loputtomien sisätiloissa käytyjen keskustelujen jäljiltä mitään eheytymistä. Hän tuotti vain tunteetonta puhumista. Metsäretken vaikutus oli aivan toista. Voimaantuminen huokui tytön olemuksesta ja äänestä, vaikkei hän vielä hymyilemään kyennytäkään, kertoo myös sosionomin ja eräoppaan koulutuksen läpi käynyt nuori yrittäjä." (Saari. 2012, 38.)

4.5 Luontosuhteen merkitys lapsen kasvu- ja kehitykselle

Luonto tarjoaa aistirikkaan ympäristön lasten leikkeihin, jossa luovuutta ja mielikuvitusta saa käyttää vapaasti samalla niitä kehittäen. Samalla lapsen havainnointikyky kehittyy. Havaintokyvyn on tärkeää päästä kehittymään varhaislapsuudessa. Ympäristön tutkiminen ja havainnoiminen antaa mahdollisuuksia oivaltaa ja huomata. (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 16–17.)

Metsä tarjoaa virikkeellisen ympäristön lapsen kanssa yhdessäoloon, jonka rauhassa aikuinen ja lapsi rentoutuvat ja virkistyvät. Metsä tarjoaa kiireettömän ja elämyksellisen tilan kaikille. Jokapäiväiset päiväkotij- ja kauppareissut, elektroniikka ja kiire stressaavat myös lapsia. Vastapainona arjen toiminnalle ja kiireelle myös lapset tarvitsevat hiljaisuutta, rauhoittumista ja keskittymistä. (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 16–17.)

Metsäalue on lapselle temppurata, joka tukee lapsen kehonhallintaa. Metsässä leikkiessä lapsen motoriset taidot, luovuus ja mielikuvitus kehittyvät. Lapset kiipeilevät puissa, tasapainoilevat puunrungoilla, hyppivät kivillä ja rinteillä. Lapset poimivat maasta lehtiä, käpyjä ja kiviä. Tämä kaikki tukee lapsen motoriikan kehittymistä, koordinoitukykyä ja hienomotoriikkaa. Kasvavan lapsen kehon hallinta, motoriikka, koordinoitukyky ja hienomotoriikka kehittyvät iän myötä. Luonnossa kehittyvien motoristen taitojen on todettu vaikuttavan positiivisesti lapsen kognitiivisiin taitoihin ja sosioemotionaaliseen kehitykseen. (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 16–17; Salonen 2010, 104; Suomen latu 2011, 10.)

Ruotsissa tehdyn kattavan tutkimuksen tulokset ulkoilmaelämän vaikutuksista lapsen kehitykseen, terveyteen ja luontoymmärryksen omaksumiseen julkaistiin vuonna 1998. Tästä tutkimuksesta kävi ilmi, että paljon ulkoilevat lapset ovat yleisesti ottaen terveempiä kuin vähemmän ulkoilevat. Sairastumisia ehkäisevien erilaisten luonnonmukaisten keinojen miettimistä pidettiin tutkimusryhmän mukaan erityisen tärkeänä. Bakteereja joihin antibiootit eivät vaikuta ilmestyy koko ajan lisää, ja ne lisääntyvät nimenomaan ympäristössä, missä käytetään paljon antibiootteja. (Nikkinen 2000, 11.)

Edellä mainitun takia olisi meidän mielestämme tärkeää, että juuri kehitysvammaisten lasten kanssa ulkoiltaisiin mahdollisimman paljon. Osa kehitysvammaisista lapsista joutuu olemaan esimerkiksi sairaaloissa enemmän kuin ei vammaisen lapsi, ja olisi hyvä pyrkiä kehittämään kehitysvammaisen lapsen vastustuskykyä luonnollisella tavalla.

Erään toisen tutkimuksen mukaan yleistyvien ylivilkkaushäiriöiden oireita voidaan lieventää aistimalla luontoa. ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder) eli tarkkaavaisuus- ja ylivilkkaushäiriön ilmenemismuotona ovat vaikeus keskittyä, impulsiivisuus tai hyperaktiivisuus. Tutkimuksen mukaan ADHD-lasten oireet ovat huomattavasti lievempiä luonnossa kävelyn tai toiminnan jälkeen. Oireet olivat lievempiä lapsilla joiden toiminta tapahtui ulkona, kuin lapsilla joilla toiminta tapahtui sisällä. (Frances, Kuo & Taylor 2004, 1580–1586.)

4.6 Lapsen luontosuhteen kehittyminen tutkimalla ja kokeilemalla

Lapsen hyvä luontosuhde pohjautuu positiivisiin luontokokemuksiin. Lapsi oppii tekemällä itse, kokeilemalla, maistamalla, haistamalla ja koskettamalla. Lapsi tekee havainnon, yhdistää sen omakohtaisen kokemuksensa kanssa itselleen ymmärrettävään muotoon, ja saa monimuotoisen kasvukokemuksen. Lapsi on utelias luonnonavara, jonka tarvitsee antaa tutkia rauhassa maailmaa. (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 20.)

Lapsi tarkkailee ja tutkii luonnostaan ympäristöään, sekä kokeilee. Näillä tavoin lapsi oppii syy-seuraussuhteita, ongelmanratkaisutaitoja, sekä materiaaleja ja käsitteitä, kuten kuinka painava tai kevyt jokin asia. (Tuomaala & Myyryläinen 2002, 16–17.) City-luontokerhomme metsäretkellä viisivuotias kerholainen löysi maasta kepin, jota hän tutki ensin katseellaan, ja sitten käsillään tunnustellen. Hän katseli ja kokeili kepin päitä, selkeästi hahmottaen kepin pituuden. Lopuksi poika otti ja katkaisi kepin. Hän löysi maasta toisen kepin ja yritti kaikella voimallaan, mutta tämä keppi ei katkennut. Lapsi hahmotti omalla kokemisellaan kepin paksuuden, ja mihinkä hänen omat voimansa riittävät.

Luonnossa aistihavainnot luovat kokemuksen. Aistien avulla määrittelemme itsellemme mieleisen paikan olla ja rauhoittua. Luonnossa arvostetaan maise- mia, rauhaa, hiljaisuutta, tuoksua ja ääniä. Nämä kaikki havainnoidaan eri aisti- kanavien kautta. Aistien avulla lapsikin saa oppimiskokemuksia. Lapsi näkee ruskean kävyn, käsillään hän tunnustelee kävyn karheaa pintaa, haistaa metsän tuoksun, ja lopuksi koputtelee kepillä, kuunnellen ääntä. Monipuolisten aistiha- vaintojen avulla lapsi mieltää ja jäsentelee maailmaa mielessään. Samalla hän voi kokea luonnon monipuolisen vaikutuksen ympärillään. (Tuomaala & Myyry- läinen 2002, 20–22.)

Aikuisen toiminta määrittelee paljon lapsen kiinnostusta ja innostusta. Lapsi on kiinnostunut kaikesta ympärillään, mutta aikuisella on mahdollisuus ohjata kiin- nostusta ja huomiota mielekkäisiin kohteisiin. Lapsen kanssa voidaan havain- noida ympäristön kauneutta, hiljaisuutta ja luonnon ääniä. Lapsen luonnollista kiinnostuneisuutta ei kuitenkaan tule tyrehdyttää, sillä lapsella on oikeus puuha- ta paikoissa, jotka eivät aikuista kiinnosta. Aikuisen tehtävä on pitää lapsen tur- vallisuudesta huoli, ja rajoittaa toimintaa vain lapsen ollessa vaarassa. (Tuomaa- la & Myyryläinen 2002, 20–22.) City-luontokerhossa me ohjaajat pyrimme kai- kessa toiminnassa olemaan taustatukena ja näyttämään tarvittaessa esimerk- kiä. Osoitimme sormella ohjataksemme lasten katseen ja mielenkiintoa erilaisiin kohteisiin.

5 RYHMÄTOIMINTA

Tässä luvussa kerromme ryhmässä toimimisesta. City-luontokerhomme muodosti kahden lapsen ja kahden aikuisen pienryhmän. Työskentelyä helpotti, että olimme selvillä ryhmätoimintaan vaikuttavasti tekijöistä. City-luontokerhossa oli kehitysvammaisia ja erityistä tukea tarvitsevia lapsia, jotka hyötyivät ryhmässä toimimisesta, aivan niin kuin ei kehitysvammaiset lapsetkin. Ryhmässä toimiminen tarjosi kerholaisillemme monia oppimisen mahdollisuuksia vuorovaikutuksesta, yhteistyötaidoista ja mahdollisesti omasta minuudestaan.

Ryhmässä toimiminen on ihmiselle luonnollinen tapa toimia. Ihminen hakeutuu ryhmään tunteakseen kuuluvansa johonkin ja löytääkseen yhteenkuuluvuuden tunteen muiden kanssa. Yhteyden löytäminen muihin ihmisiin tukee oman paikkansa löytämistä yhteisössä ja yhteiskunnassa. Ihmisen ensimmäinen ryhmäkokemus on lapsuudenperheestä, joka on muuttuva ja kehittyvä tapahtumasarja. Ensimmäisen ryhmäkokemuksen perusteella ihminen toimii uusissa ryhmissä, joissa hän muokkaa tai säilyttää oppimiaan ryhmätyöskentelytaitoja. Ryhmässä toimimalla opimme vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, sekä ymmärtämään itseämme paremmin. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 12–14.)

Toimivassa ryhmässä jokainen tietää ryhmän perustehtävän, jonka eteen toimitaan. Jäsenet saavat ilmaista tunteitaan ja erimielisyyksiä, ja jokaista kuunnellaan tuomitsematta. Toimivassa ryhmässä jäsenet huolehtivat toisistaan, ja kantavat oman vastuunsa ryhmätoiminnan sujumisesta. Hyvin toimivassa ryhmässä on rento ilmapiiri, jossa kaikilla on mielekästä olla. (Kaukkila & Lehtonen 2007, 12–14.)

Kuvio 1. Toimivan ryhmän ominaisuuksia.

Niemistön (2000, 67) mukaan sosiaalipsykologia määrittelee ryhmälle eri merkityksen kuin samaan paikkaan keräytyneillä ihmisillä. Ryhmä on joukko ihmisiä samassa paikassa, joilla on jokin tarkoitus, minkä vuoksi he tapaavat toisiansa. Yleensä ryhmässä on jäseniä 2-20, mutta joskus voi olla enemmänkin. Tarkoitus kertoo ryhmän olemassa olon syyn, ja se ohjaa ryhmän toimintaa. Ryhmässä on määritelty tavoitteet ja säännöt. Jäsenet ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa keskustelun, ja silmäilyn avulla. Ryhmässä on selvä työnjako, ja jokaisella jäsenelle löytyy mielekäs rooli. Ryhmästä löytyy johtaja, joka voi olla vetäjä, ohjaaja tai esimerkiksi terapeutti. (Niemistö 2000, 67; Kaukkila & Lehtonen 2007, 63.)

5.1 Hyvän ryhmän ohjaajan ominaisuudet

Ohjaajan tehtävänä on johtaa ryhmätoimintaa perustehtävän mukaisesti. Ohjaajan rooli riippuu ryhmän luonteesta ja tehtävästä. Ohjaaja voi vetää avointa keskustelua, tai ohjata toiminnallisia harjoituksia, tai näiden kahden tavan yhdistelmää. (Niemistö 2000, 16, 34.)

Kuvio 2. Hyvän ohjaajan ominaisuudet

Ohjaajan rooli muuttuu ryhmän edetessä. Ensimmäiseksi ohjaaja ja ryhmä määrittelevät yhdessä ryhmän tavoitteet ja tehtävät. Ryhmän alkaessa ohjaaja tukee ryhmän tutustumista toisiinsa, ja auttaa vähentämään alkuaudistusta ja jännitystä. Alussa on tärkeä saavuttaa luottamus, ja turvallisuuden tunne ryhmäläisten ja ohjaajan välille. Näin jokaisella on hyvä ja turvallinen olo olla ryhmässä omalla itsenään. Ohjaamisen kannalta on tärkeää, että myös ohjaaja tuntee olonsa turvallisiksi. Kaukkila & Lehtonen 2007, 63–65.)

5.2 Ohjattavana erityistä tukea tarvitseva lapsi

Positiivinen suhtautuminen erilaisuuteen ja vammaisuuteen on perusasenne. Se näkyy kohdatessamme erilaisia lapsia toiminnassamme, sanavalinnoissamme, eleissämme, ilmeissämme ja äänensävyissämme. Erilaisuudesta tai vammasta huolimatta on löydettävä ainutlaatuinen yksilö, johon tutustua. Kehitysvammaiseen tai erityistä tukea tarvitsevaan lapseen tutustuessa, on hyvä yrittää ensin nähdä hänet yksilönä, lapsena ja omana persoonanaan. Tämä ehkäisee lapsen lähestymisen vammaisuuden, erilaisuuden tai oireiden näkökulmasta. (Heinämäki 2000, 101–102.)

Lapsen aloittaessa uudessa ryhmässä on vanhempien ja ohjaajien yhteistyö tärkeää. Tämä korostuu, kun lapsella on erityistarpeita. Ongelmahetkiä varten on syytä sopia yhteydenpitomenetelmä, ettei viestin vienti jää esimerkiksi taksi-kuskin tehtäväksi. Lapsen ollessa ryhmässä on huomioitava kuinka hänen seurassaan puhutaan ja mitä puhutaan. Usein lasta koskevia asioita kysytään aikuiselta tai vanhemmilta, eikä lapselta itseltään. (Heinämäki 2000, 101–102.)

Lähetimme ennen City-luontokerhomme aloitusta kerholaisille esitietolomakkeen (liite 3.), jonka avulla halusimme saada tietää lapsesta itsestään enemmän. Emme niinkään olleet kiinnostuneet lapsen diagnoosista tai oireista. Vanhemmat kertoivat niistä kuitenkin oma-aloitteisesti, mutta näkökulmana oli, että lapsen osallistuminen haluttiin tehdä mahdollisimman helpoksi. Toisaalta tietäminen esimerkiksi autistiselle henkilölle tyypillisestä käytöksestä auttaa haastavan käytöksen ymmärtämistä, ja vähentää väärinkäsityksien syntymistä.

Kolmasosa kehitysvammaisista, 60 % CP-vammaisista ja joka toinen autistisista ihmisistä ei pysty puhumaan lainkaan tai puhe on niin epäselvää, ettei vieras kykene vaikeuksitta sitä ymmärtämään (Lampinen 2007, 78). ”Vuorovaikutus on kahden ihmisen yhdessäoloa ja keskustelua, jossa ihmiset viestivät toisilleen omaa ajatustaan ja mielikuvaa. Vastaanottaja muokkaa viestin omaksi mielikuvakseen ja viestii sen takaisin. Ihmiset lähettävät toisilleen viestejä puhumalla, kuuntelemalla, kokemalla ja tuntemalla”, kertovat Kontu ja Suhonen (2005, 110.) Kommunikointi on ihmisen tietoista vuorovaikutusta, jolla pyritään ilmaisemaan ajatuksia, toiveita, tarpeita ja tunteita. Kommunikointi kehittyy vuorovaikutuksesta.

Kommunikoinnin puute voi syrjäyttää ihmisen yhteisöstä tai yhteiskunnasta, sillä hänen puolestaan päätetään, kun mielipiteen saaminen on hidasta tai vaikeaa (Lampinen 2007, 78). City-luontokerhoon osallistuvat lapset eivät puhuneet muutamaa sanaa enempää. Toinen kerholainen ymmärsi puhetta melko hyvin, ja hänellä oli käytössään oma kommunikointikansionsa, mitä hän käytti hienosti. Kannustimme lasta käyttämään kommunikointikansiotaan. Esimerkiksi kerholaisen roikkuessa keittiön ovesta huutaen, pyysimme häntä kertomaan mitä hän haluaa, ja kansion avulla kerholainen kertoi olevansa janoinen.

Vuorovaikutuksen mahdollistamiseksi lapselle, jolla kommunikointi ei onnistu verbaalisesti on kehitetty puhetta tukevia kommunikointimenetelmiä. Kommunikoinnin tukimenetelmillä mahdollistetaan molemminpuolinen viestintä ja ymmärrätyksi tuleminen. (Kerola ym. 2009, 171.) City-luontokerhossamme käytimme kommunikoinnin tukena kuvia, eleitä ja ilmeitä. Päiväohjelman eli struktuurin läpikäymisen kuvien avulla tarkoituksena oli antaa lapselle turvallisuuden tunnetta, ja auttaa häntä tiedostamaan tulevaa toimintaa. Struktuurilla tarkoitetaan rakennetta, joka selkeyttää aikaa tilannetta, paikkoja ja tarjoaa turvalliset puitteet (Kerola 2009, 167). Hyödynsimme myös tilaamme monipuolisesti, jokaisella toiminnalla oli oma strukturoitu paikkansa, esimerkiksi välipala- ja askartelutuokiot olivat eri pöydissä.

Kuvakommunikointi oli puheemme tukena lasten kanssa kommunikoinnissa. Toisen kerholaisen kanssa käytettiin hänen omaa kuvakommunikaatiokansiotaan, lisäksi ohjaajilla kulki mukana PCS-kuvia. PCS-kuvat (Picture Communication Symbols) ovat yksi kommunikoinnin apuväline. Kuvat ovat yksinkertaisia ja selviä, mustavalkoisia tai värillisiä. (PapuNet 2012). Kuvia käytettiin puheen tukena, esimerkiksi kun kerholaiselle kerrottiin: ”Mennään ulos”, niin samalla näytettiin ulosmeno-kuvaa. Kerholaiset käyttivät elekieltä, jota opimme ymmärtämään tutustuessamme heihin paremmin.

Päiväohjelman lisäksi ohjeistimme lapsille jokaisen toiminnan PCS-kuvien avulla. Toiselle kerholaiselle tarkka ohjeistus oli tärkeämpi, mutta molemmat hyötyivät kuvakommunikaatiosta. Pyrimme käyttämään selkokieltä puheenamme, jotta kielellinen ilmaisumme olisi ymmärrettävämpää. Kaikkea toimintaamme ei pystytty selkeästi kuvien avulla ohjeistamaan, jolloin luotimme vahvasti ohjaajan näyttämään esimerkkiin, mitä oltiin tekemässä. Esimerkiksi kun askartelimme, ohjaaja teki lasten edessä oman tuotoksensa, jonka jälkeen lapset työstivät malliesimerkin mukaisesti oman tuotoksensa. Monia askartelutehtäviä olisi ollut muulla tavoin vaikea ohjeistaa ymmärrettävästi.

6 CITY-LUONTOKERHON TOTEUTUS

City-luontokerhomme kokoontui syyskuussa 2012 yhteensä neljä kertaa. Kerhopäivät olivat lauantaisin 8.9. ja 15.9. sekä 22.9. klo 12–16. Nämä kolme kerhokertaa toteutettiin yhteistyökumppanimme Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:n kerhotiloissa Tampereen Onkiniemessä. Viimeisellä kerhokerralla sunnuntaina 23.9.12 toteutettiin metsäretki Pikku-Ahvenistolle Ylöjärvelle.

City-luontokerhon toteutusajankohdaksi sovittiin syyskuu, koska Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:llä ei ollut harrastustoimintaa tuona aikana. Yhdistyksen kesäleirit olivat päättyneet elokuussa, ja harrastustoiminta käynnistyi vasta lokakuussa. Kerhon toteutuspäiväksi päätettiin lauantait, koska silloin ei ole päiväkotitai esikoulutoimintaa.

Lähetimme kerholaisille tervetulokirjeen (liite 4.) elokuussa, jossa kerroimme kerhomme toiminnasta tarkemmin. Tervetulokirjeen yhteydessä oli esitietolomake (liite 3.), joka piti palauttaa ensimmäisellä kerhokerralla. Esitietolomakkeessa pyysimme vanhemmilta luvat lasten valokuvaamiseen, valokuvien käyttöön, ja luvan lapsen kuljettamiseen metsäretkelle ohjaajan autolla. Esitietolomakkeessa pyysimme myös tietoja lapsen luonteesta, mahdollisista lääkityksistä sekä allergioista. Kerholaisten mahdolliset allergiat halusimme tietää välipalan takia, jonka Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry tarjosi.

Jokaisen kerhokerta oli suunniteltu rakenteeltaan samanlaiseksi siitä syystä, että tämä helpottaa autistien ja kehitysvammaisten olemista ja tekemistä. (Kurvinen ym. 2006, 294- 295). Alkupiirin jälkeen oli toimintaa jokaisen kerran suunnitelmien mukaisesti. Toimintatehtäviä oli suunniteltu useampi yhdelle kerralle. Toimintamme oli joustavaa, jossa yksi tehtävä suoritettiin, jonka jälkeen lapset saivat vapaata leikkiä. Lapset pitivät palloleikeistä, myös välillä yhdessä ohjaajan kanssa. He kävivät tutkimassa paikkoja ja huoneita vapaa-ajan aikana. Toiminta-aikamme ja vapaa leikin jälkeen pidimme yhteisen välipala tauon.

Jokaiselle kerhokerralle oli suunniteltu runsaasti erilaista toimintaa, mutta aika-
taulu oli joustava. Sään ollessa kaunis, ja kerholaisten leikkien ollessa parhaas-

sa vauhdissa saatoimme viihtyä ulkona pitempään. Toiminnallisia menetelmiä kokeiltiin kerholaisten mielenkiinnon mukaan, ja aikaa oli runsaasti myös vapaalle leikille. Kerhokerta alkoi aina aloituspiiristä, ja loppui lopetuspiiriin. Välipala pidettiin tarkasti puolivälissä kerhokertaa, jonka jälkeen lähdettiin ulos. Seuraavassa enemmän City-luontokerhon kerhokertojen rakenteesta. Luvussa 7 esitellään City-luontokerhossa käytettyjä toiminnallisia menetelmiä.

6.1 Aloituspiiri

Jokaisen kerhokerran aloitus- ja lopetus oli aina samanlainen, jotta se loisi kerholaisille tuttuuden ja turvallisuuden tunteen. Aloitusmusiikissa kaikki paikalla olijat huomioitiin, ja toivotettiin tervetulleeksi ryhmään. Olimme rakentaneet aloitus- ja lopetuspiiriä varten vanerista puun (kuva 1.). Puuhun kiinnitettiin oksat joka kerhon aloituspiirissä, ja jokainen sai kiinnittää oksaan itsestään valokuvan merkiksi osallistumisesta. Puussa oli valmiina ensimmäisellä kerralla laittamamme kuvat, jotka kertoivat kerhon säännöt. Säännöt käytiin läpi jokaisessa aloituspiirissä. Puun tarkoitus oli osallistaa kerholaisia, mikä onnistuikin hyvin. Lapset oppivat laittamaan oksat itse puuhun oikealle kohdalle, oksat eivät sopineet toistensa paikoille. Aloituspiirin loppuksi leikimme musiikkileikin, jossa kerholaiset pääsivät hassuttelemaan ohjaajien kanssa, ja purkamaan energiaansa.

Kuva 1. Puu oli tärkeä osa aloituspiiriä.

Istuimme aina aloitus- ja lopetuspiirissä kerholaisten kanssa piirimuodostelmasa, koska silloin kaikki näkivät toisensa hyvin, ja vuorovaikutus helpottui (Niemi 2003, 118). ”Katse kertoo enemmän kuin tuhat sanaa”, on tunnettu lausahdus, mikä pitää paikkansa. Lapselle on tärkeää tuntea tulevansa nähdyksi omana itsenään, sen edellytyksenä on, että aikuinen katsoo lasta avoimella ja kauniilla katseella. Lapsi etsii jokaisesta katseesta merkkejä siitä onko toinen hyväksynyt ja pitääkö tämä hänestä. Lapsi rakentaa jokaisesta katseesta pohjaa omantunnonarvolleen ja itsetunnolleen. (Mattila 2011, 27–29.) Tästäkin syystä halusimme pitää alku- ja loppupiirin istuen piirimuodostelmassa. Pysyimme tavoittamaan kerholaistemme katseet paremmin, ja luomaan hyväksyvän ja arvostavan ilmapiirin.

Kuva 2. Aloituspiirissä kerholaiset toivotettiin tervetulleeksi.

Pidämme aloituspiiriämme lämmittelynä, jonka tarkoituksena oli enemmänkin saada lapset selkeästi ymmärtämään, että kerho ja toiminta alkavat nyt. Lämmittelyn tarkoituksena on saada lapset vapautumaan, ja orientoitumaan tulevan toiminnan suorittamiseksi (Blatner 1997, 57).

6.2 Välipala

City-luontokerhossa pidimme välipalatauon keskeyttämään toimintaa, ja tuomaan rytmiä päivän kulkuun. Tämä on lapselle tärkeä, mutta erityistä tukea tarvitsevalle lapselle merkityksellinen ajankulun tiedostamiseksi. Välipala loi yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmään, kun olimme kaikki saman pöydän ääressä.

Se antoi rauhoittumishetken kaikille. Olimme valmistaneet välipalan valmiiksi ennen kerhokerran alkua. Tarjosimme välipalaksi leipää, kiisseliä, jogurttia, mehua ja hedelmiä.

Ruokailuhetkellä on lapselle tärkeämpi merkitys, kuin ravinnon ja energian saaminen. Ruokailutauon tavoitteena on opettaa lapselle kauniita ruokailutapoja, sekä virkistää lasta kaiken toiminnan ja tekemisen keskellä. Ruokailun ja välipalan järjestämisessä tulisi huomioida terveydelliset näkökulmat. (Opetushallitus 2010, 45–46.) Suomen Latu (2011, 9) kertoo välipalan merkityksestä lapsille seuraavasti: Välipala-aika pysäyttää ryhmän ja toiminnan hetkeksi aikaa, ja kerää ryhmän saman pöydän ääreen. Välipala tukee ryhmän yhteenkuuluvuutta.

Välipalatauot sujuivat ongelmitta, ja lapset olivat tietoisia ajankohdasta. Tilanne oli rento ja sosiaalinen hetki koko ryhmälle, kommunikointiin toistemme kanssa vapaammin. Lapsia keuhuttiin kerhokerran aikaisemmista tekemisistä, ja lasten ilmeet olivat selkeästi iloisia. Kommunikointi tapahtui elekielellä, ääntelyllä ja osoittamalla haluamaansa tuotetta pöydällä. Kommunikoinnin tukena toimivat myös ohjaajien PCS-kuvat.

6.3 Ulkoilu

Ulkoilun tarkoituksena on antaa lapselle reipasta liikuntaa, vauhdikkaita leikkejä, ja luonnon tutkimista ohjaajan avustuksella. Positiiviset elämykset lähiluonnossa luovat pohjaa toiminnoille ja valinnoille vanhempana. Ulkona oleminen virkistää ja rauhoittaa mieltä, joka luo hyvää vastapainoa istumiselle ja sisällä olemiselle. Ulkona on tilaa lapsen vapaalle toiminnalle, leikille ja mielikuvitukselle (Lapset luontoon 2012.)

City-luontokerhossa ulkoiltiin jokaisella kerralla välipalan jälkeen. Lapset lähtivät mielellään ulkoilemaan. Aluksi lapset suorittivat ohjeistamamme tehtävän, esimerkiksi keräsivät kasveja, kiviä tai käpyjä seuraavan kerhokerran askartelua varten. Yhdellä kerralla olimme laminoineet paperin, jossa oli kuusi selkeää kuvaa kuten koira ja puu. (liite 5.). Tarkoituksena oli, että kerholaiset etsisivät ku-

vien esittämät asiat luonnosta. Löytämisen jälkeen kerholaiset saivat merkinän kuvan päälle. Kyseessä oli eräänlainen etsintätehtävä. Tämä ei kuitenkaan toiminut ollenkaan lapsilla. Joko paikalla silloin ollut kerholainen ei täysin ymmärtänyt ohjeistustamme tai sitten ympärillä vain oli niin paljon muita mielenkiintoisia asioita.

Kuva 3. Ulkoilun leikkipaikka

Toiminnassamme huomasimme, kuten Kerola ja kumppanit (2009, 161) kertovat, että autististen henkilöiden on vaikea ymmärtää puhetta, eleitä ja sosiaalisia viestejä. Johdonmukaisella toiminnalla, toistamisella ja palkitsemisella autistinen lapsi voisi ymmärtää tehtävänannon paremmin, ja oppia tekemään annettu tehtävä. Lyhyen kerhotoiminnan vuoksi meillä ei ollut mahdollisuutta nähdä täysin edellä mainitun johdonmukaisen ohjaamisen tuloksia, mutta yritimme ohjata johdonmukaisesti. Tehtävää olisi voinut muokata esimerkiksi, että löytynyt kuva olisi peitetty kokonaan ruksaamisen sijaan. Tehtävän suorittamista olisi saattanut helpottaa myös, jos kuvien aiheet olisivat olleet konkreettisempia esimerkiksi käteen otettavia kuten kivi tai käpy. Tehtävä olisi sujunut paremmin, jos sitä olisi päästy säännöllisesti harjoittelemaan lasten kanssa.

Kerhotilan lähellä oli miellyttävät ulkoilumaastot, uimaranta, järvi ja pieni saari johon pääsi siltaa pitkin. Kävimme tutkimusretkellä saarella, jossa epätasainen maasto kehitti lasten tasapainoa ja motorisia taitoja. Kerholaiset nauttivat paljon kivien heittelemisestä järveen, molemmat odottivat erityisesti kiven putoamista veteen, ja siitä kuuluvaa ääntä. Lapsia seurattessamme huomasimme kivien käsittelyn olevan monia aisteja aktivoivaa toimintaa. Se tuo mielihyvää, ja kehittää motorisia ja kognitiivisia taitoja. Kerholainen yritti nostaa iso ja painavaa ki-

veä, mutta lapsi säikähti itsekkin, kun kivi ei lentänyt veteen asti. Poika oli hämmästynyt, mutta otti seuraavaksi omasta tahdostaan pienemmän kiven. Hieta-sen (1998, 18, 21) mukaan kiven koskettelu on rentouttavaa. Kivi aktivoituu kosketuksesta, ja välittää luonnon voimaa, joka vaikuttaa ihmiseen lisäämällä tarmokkuutta ja iloisuutta.

Kerhotilan lähellä oli uimaranta, jossa oli sadeveden täyttämä pelastusvene. Autistinen kerholainen ihastui leikkimään tällä veneellä. Veneen perällä oli reikä, ja poika keksi ohjaajan avustuksella, että ämpäriä apunaan käyttäen hän saattoi kauhoa vettä, joka valui reiästä ulos muodostaen ”vesiputouksen”. Seuraavalla kerralla kerholainen johti ohjaajan esimerkistä ulos valuvan veden järveen kaivamalla hiekkaan puron. Kolmannella kerralla vesiputouksen alle tehtiin ämpäristä allas, ja puroon ilmestyi haaroja johtamaan vesi järveen.

Kuva 4. Rannasta löytyi lapsille mielekästä toimintaa.

Ulkoilu oli kerholaisille vapaampaa toimintaa, jonka aikana he saivat tutkia oman mielenkiintonsa mukaisesti ympäristöään. Ohjaajat olivat kuitenkin koko ajan kerholaisten lähellä, mukana tutkimassa ja ihmettelemässä. Toinen kerholainen onnistui kastamaan itsensä järveen, vaikka ohjaaja oli aivan vieressä. Ohjaajan nopea reagointikyky pelasti tilanteen, ja lapsen pää ei painunut pinnan alle. Kerholainen ei edes säikähtänyt tilanteesta, ja hänet vietiin välittömästi ta-

kaisin kerhotilalle vaihtamaan kuivat vaatteet. Kerholaisen huoltajaan otettiin saman tien yhteys, mutta kerholainen jäi loppuun asti kerhoon, koska hänellä oli kuivat vaatteet eikä mitään hätää. Vanhemman kanssa keskusteltiin tilanteesta perinpohjaisesti tämän hakiessa lastaan, eikä tapahtunut jäänyt vaivaamaan ketään. Ilmoitimme tapahtuneesta myös yhteistyökumppanillemme, ja turvallisuuteen liittyviä asioita pohdittiin vielä uudemman kerran.

Kuva 5. Kiven heittelyä.

6.4 Lopetuspiiri

Lopetuspiirin tavoitteet olivat lähestulkoon samat kuin aloituspiirin. Lopetuspiirin tarkoitus oli osoittaa selvästi, että tämänkertainen kerhokerta on päättymässä. Laululeikkien avulla kiitettiin mukavasta kerhokerrasta, ja hyvästeltiin kaikki läsnäolijat.

Olimme kehittäneet arviointiämpäri-menetelmän (kuva 8.) saadaksemme kerholaisilta itseltään palautetta jokaisen kerhokerran päättyessä. Tarkoituksena oli, että lapsi ottaisi itselleen mieluisan eläinfiguurin, ja laittaisi sen siihen ämpäriin mikä kuvastaa kerholaisen sen hetkistä mielialaa. Menetelmämme ei oikein toiminut kerholaisten kanssa. Voi olla, että kahden valinnan tekeminen (eläinfiguuri ja ämpäri) olivat liian haastavia eli emme olleet huomioineet kerholaisten kehitysvamman tai kehityshäiriön tuomaa rajoitetta. Tai sitten voi olla, että oh-

jeistuksemme oli epäselvää, vaikka meillä oli kuvat apunamme, ja yritimme joka kerhokerralla ohjeistaa paremmin ja selvemmin.

Kuva 6. Palautteen kerääminen arviointiämpäreillä.

7 CITY-LUONTOKERHOSSA KÄYTETYT MENETELMÄT

Toiminnalliset menetelmät ovat erilaista ohjattua toimintaa jossa tarkoituksena on, että kohdehenkilö saataisiin osallistumaan aktiivisesti toimintaan omien kykyjensä ja mielialansa mukaan. Tarkoituksena on motivoida kohdehenkilön haluja osallistua toimintaan kannustamalla häntä, ja luomalla osallistumiseen mahdollistava hyvä ilmapiiri. (Kurvinen ym. 2008, 473.)

Toiminnalliset menetelmät ovat erilaisia ohjattuja, toiminnallisia hetkiä joissa käytetään luovasti apuna muun muassa maalausta, leikkiä, musiikkia, valokuvia ja liikuntaa. Toiminnallisia menetelmiä voi ohjata erisuuruksille ryhmille tai vain yhdelle hengelle. Samoin toiminnallisia menetelmiä voi vähän muokkaamalla ohjata eri-ikäisille lapsille, nuorille, aikuisille tai vanhuksille tai jollekin rajatummalle erityisryhmälle kuten mielenterveyskuntoutujille. (Kurvinen ym. 2008, 473.)

Käytimme City-luontokerhossa monipuolisesti toiminnallisia menetelmiä kuten taidetta, askartelua, musiikkia, liikuntaa ja leikkiä sekä aistityöskentelyä. Olimme muokanneet joitakin menetelmiä, että ne soveltuisivat mahdollisimman hyvin kehitysvammaisille ja erityistä tukea tarvitseville lapsille. Olimme yrittäneet myös muokata menetelmiä luontoaiheiseksi esimerkiksi käyttämämme musiikki oli luontoaiheista sekä suurin osa askarteluista luonnon materiaaleista.

Kerhomme pääperiaate oli, että lapsi tekisi ja kokeilisi itse, mikä näkyi lasten tekemissä tuotoksissa. Kerhomme vapaa ilmapiiri antoi kerholaisille monia mahdollisuuksia oma-aloitteisiin kokeiluihin ja touhuihin. Kerholaisen omaa toimintaa esimerkiksi pallolla leikkimistä tuettiin, jotta lapsi saisi hyväksynnän ja onnistumisen kokemuksen. Tärkeintä oli, että lapsi pääsi tekemään. Se miltä valmis tuotos näytti, oli toissijainen asia. Ohjaajina roolimme oli ohjeistaa, tukea, neuvoa ja näyttää esimerkkiä. Kerholaiset tekivät sellaisen tuotoksen mihin heidän taitonsa riittivät, vaikka tietysti pyrimme tukemaan kerholaista ylittämään itsensä. Esimerkiksi kerholaisten maalatessa metsäakvaarioksi tulevaa laatik-

koa, nuoremman pojan taidot riittivät maalamaan vain kannen. Vanhempi poika sai maalattua laatikon kauttaaltaan.

7.1 Aistityöskentely

Aistien avulla ihminen tuottaa itselleen käsityksen ympäristöstänsä ja itsestään. Aistien avulla ihminen on muodostanut kokemuksia ja elämyksiä, joihin perustuu lapsen uuden tiedon oppiminen ja käsittäminen. (Papunet 2012b; Hirvonen 2003.) Lapsi käsitteellistää oppimansa tiedon itselleen ymmärrettävään muotoon, niin kuin kerroimme luvussamme 4.4.1. Esimerkiksi pojan aloittaessa kerhomme, ensimmäiseksi hän kiersi huoneiston jokaisen nurkan ja näköaistillaan tutki missä paikassa hän on. Poika katsoi jokaisen oven taakse ja tutki paikan. Hänen kanssaan ensimmäisenä ristiriitana olivat rappuset jonne kielsimme menemästä. Poika ei näköaistinsa avulla asiaa ymmärtänyt ja kuuloaistinsa avulla ymmärtänyt syytä, jonka vuoksi hän kävi kokeilemassa oven olevan lukossa ohjaajan tukemana, eikä enää kertaakaan käynyt rappusissa. Poika jatkoi paikan tutkimista, kunnes löysi näköaistillaan itselleen tutun muodon pallon ja alkoi leikkiä. Poika siis tutki paikan aisteja hyödyntäen, mikäli hän olisi ollut sokea, olisi hän tutkinut paikkaa tuntoaistinsa ja hajuaistinsa avulla ja näin tehnyt itselleen käsityksen ympäristöstänsä.

Vuorovaikutus syntyy aistien avulla. Aktivoiminen lisää kiinnostusta ympäristöön ja vuorovaikutukseen. Aistielimien puutteellisen toimintakyvyn tai –häiriön vuoksi aistikokemuksia ei välttämättä kyetä käsittelemään, eikä ihminen koe itselleen merkitykselliseksi niillä saamaansa tietoa. Erityisesti jonkin aistin puutteellisuuden vuoksi, toinen aisti kehittyy muita vahvemmaksi. Vahvan aistin kautta asiakkaaseen saa parhaiten yhteyden ja vuorovaikutuksen. Aistin kautta syntyvät mielihyvän tunteet synnyttävät itseilmaisun halua, kokemusten jakamista, kiinnostusta ympäristöön ja aistimukseen. Tuntemuksia ja vahvaa aistia tukien kehitysvammaisen ja autistisen vuorovaikutustaitoja pystytään tukemaan. (Papunet 2012b.)

Kerhossamme pyrimme tarjoamaan kerholaisille aistiärsykeitä. Lapset käsittelevät kaiken aistien avulla, mutta erityisesti luontosuhteen tukemiseksi ja luonnon eheyttävän voiman tarjoamiseksi koimme aistityöskentelyn olevan miellyttävä tapa saada tarvittavia positiivisia kokemuksia ja näin saavuttaa tavoitteitamme. Pidimme lapsille aistituokion; olimme keränneet luonnosta lehtiä, multaa hiekkaa, käpyjä kivi ja vettä, joita haistoimme, tunnustelimme, katsoimme ja kuuntelimme. Jo ensimmäisen kerran aistituokiossa huomasimme lasten olevan rauhallisia ja tutkivat ohjaajien kanssa. Toimintamme synnytti vuorovaikutusta lasten ja ohjaajien välille. Lapset ottivat kontaktia ohjaajiin esimerkiksi katseellaan ja eleillään. He olivat keskittyneempiä ja ottivat vastaa ohjeistukset ja puheet paremmin.

Vesi oli lapsille mieluinen, molemmat pojat pitivät veden kaatamisesta toisen kippoon, joka synnyttää lorisevan äänen. Luonnossa ihmiset viihtyvät joen äärellä. Uskomme näiden liittyvän toisiinsa ja veden äänen antavan lapsille ja ihmiselle mielihyvän tunteen. Havaintojemme ja teoria perusteella nämä mielihyvän tunteen ovat luonnon antama eheyttävyyden ja rauhoittamisen elementit. Veden äärellä lapset hakivat kosketusta, jolloin tuntoaisti oli vahvimmillaan, lipplattelun ja taputtelun aikana vesi pääsi hieromaan käsiä ja samalla kuuloaisti havaitsi veden tuottamat äänet. Aistituokiomme kesti oletettua pitempään, sillä lapset jatkoivat toimintaa itsenäisesti.

Kuva 7. Aistityöskentelyä.

7.2 Oma metsälaatikko

Oma metsälaatikko oli itse suunnittelemamme menetelmä, jonka muokkasimme päiväkodeissa usein askarrellusta kala-akvaariosta. Omaa metsälaatikkoa työstettiin jokaisella kerhokerralla, ja viimeiseksi se koottiin yhteen. Oman metsälaatikon tarkoituksena oli, että kerholainen pääsee tutustumaan luonnon elementteihin. Kerholaiset pääsivät kokemaan ja aistimaan mitä metsästä löytyy, ja luomaan ihan oman metsänsä.

Oman metsälaatikon ideana oli, että lapset rakentavat kenkälaatikon sisälle oman pienoismallinsa metsästä. Ensin laatikko maalattiin ulkoapäin. Sitten kerholaiset muovailivat jonkin eläimen savesta, sekä askartelivat puun. Kerholaiset maalasivat myös kiviä ja käpyjä laatikkoonsa laitettavaksi. Lopuksi kerholaiset keräsivät sisäluontopolulta laatikkoon sisälle sammalta, kiviä, käpyjä, kaarnaa, lehtiä ja keppejä.

Kuva 8. Oma metsälaatikko.

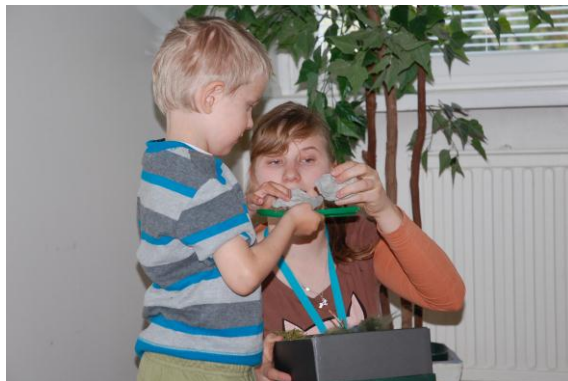
Metsälaatikkoon sisällytettiin mahdollisimman paljon luonnon materiaaleja, jotta se olisi mahdollisimman paljon oikean metsän kaltainen. Lapsille laatikko esittää pienoismallina metsästä löytyviä materiaaleja, ja lapsi pääsee kosketukseen luonnon kanssa. Laatikon materiaaleihin lapset pääsivät tutustumaan, kun käsitelimme ne askartelun keinoin. Luonnonmateriaalien käsittely oli yksi tapamme tukea luontosuhteen kehittymistä. Luonnon elementtien kanssa työskentely on luovuutta herättävää toimintaa. Kasvien, kaarnan, oksien ja lehtien tarkkailemi-

nen tukee luonnon moninaisuuden ja muotojen ymmärtämistä. Kasvin saamaa ja antamaa elinvoimaa voidaan havaita tunnustelemalla ja tutkimalla kasveja ja niiden elinympäristöjä. (Lieppinen & Willman 2008, 62–63.)

7.3 Savityö

Lapselle tulisi tarjota mahdollisuus tutustua erilaisiin materiaaleihin, välineisiin ja tekniikoihin. Lapsen tutustuessa erilaisiin materiaaleihin, hän oppii tietämään materiaalien erilaisista fyysisistä ominaisuuksista. Materiaalit voivat olla esimerkiksi kovia tai pehmeitä, kylmiä tai kovia, sileitä tai karheita. Työstäessään erilaisia materiaaleja lapsi saa yhdistää toimintaansa mielikuvitusta ja leikkiä, sekä ilmaista itseään vapaasti. (Kurvinen ym. 2006, 495.)

Teimme City-luontokerhossa yhdellä kerralla savitöitä, koska halusimme, että kerholaiset pääsisivät tutustumaan saveen luonnonmateriaalina. Halusimme, että kerholaiset saisivat aistikokemuksia miltä savi tuntuu, miltä se mahdollisesti tuntuu, ja miten savea voi työstää omilla käsillään. Halusimme, että kerholaiset saisivat vapaasti ilmaista itseään saven avulla, ja saivat tätä kautta onnistumisen kokemuksia.

Kuva 9. Itse tehdyllä savieläimellä leikkimistä.

Kerholaiset tekivät savitöitä ohjaajien avustaessa sekä näyttäessä mallia. Kerholaisten taidot ja innostus ei riittänyt täysin omatoimiseen työskentelyyn. Pian työskentelyn aloittamisesta kerholaiset halusivat lopettaa, ohjaajien kannustamisesta huolimatta. Kerholaiset kokivat saven liian kylmäksi, ja heille tyypillinen

aistiylherkkyys rajoitti työskentelyn jatkamista. Ohjaajien muovattua savea lämpimämmäksi, työskentely saattoi jatkua. Kuitenkaan kerholaiset eivät lapsille tyypilliseen tapaan olleet oma-aloitteisia, vaan jäljensivät ohjaajan toiminnasta. Kerholaiset innostuivat kokeilemaan erilaisia tapoja muovata savea kuten taputtamalla, lyömällä nyrkillä ja tekemällä sormella reikiä. Kerholaiset muovailivat savesta omanlaisiaan eläimiä jotka laitettiin omaan metsälaatikkoon.

7.4 Maalaaminen ja askartelu

Rankanen ja kumppanit (2009, 62–63) kertovat teoksessaan taidetyöskentelystä, ja sen vaikutuksista kehitysvammaisille ja autistisille. Taidetyöskentelyllä on ollut kehitysvammaisille heidän kehitystään tukeva vaikutus. Taidetyöskentelyssä tarkoituksena on tukea aistitoiminnan, havainnoinnin ja kuvallisen ilmaisun kehittymistä kehitysvammaisilla ja autisteilla. Työskentelytavat ja aistitoimintaa herättävät materiaalit tukevat vuorovaikutussuhteen syntyä ja kommunikaatio- taitojen kehittymistä. Taidetyöskentelyllä pyritään kehittämään tunteiden ilmaisua ja käsittelyä, vähentämään häiriökäyttäytymistä ja tukemaan lapsen sosiaalisia vuorovaikutuksia. Taidetyöskentelyssä ohjaajan rooli on tärkeä onnistumisen kannalta. Ohjaajan todellinen läsnäolo ja materiaalien tarkoituksenmukainen käyttö tukevat tavoitteiden saavuttamista.

City-luontokerhossamme taiteet oli tärkeää osa toimintaa. Askarteleminen oli lapsille mukava tapa harjaannuttaa kehityksen taitoja. City-luontokerhossamme harjaannutettiin kognitiivisia ja hienomotorisia taitoja askartelujen yhteydessä. Askarteluihin liittyi liimaamista, pensselin kiinnipitämistä ja käyttämistä, ja leikkaamista saksilla.

Kerholaiset askartelivat City-luontokerhossa puun; he liimasivat oksaan huovutusvilla. Kerholaiset valitsivat ensin mieluisimman oksan itselleen, sitten kerholaiset valitsivat huovutusvillaa, ja irrottivat palan kerästä. Erivärisiä liimattiin oksaan kiinni, ja näin saatiin aikaan hauskan näköisiä ”satupuita”. Kerholaisilta onnistui liiman levittäminen oksaan, mutta ohjaajan oli pidettävä oksasta kiinni. Askartelun ohessa lapset hypistelivät huovutusvillaa, ja ohjaajat hieroivat sitä

lasten poskia ja kämmenselkiä vasten. Huovutusvilla tuntui kerholaisten hymyistä ja naurusta päätellen mukavalta.

Kuva 10. Satupuu.

Maalaaminen oli molemmille kerholaistille mieleistä toimintaa. Kiviä maalatesaan kerholaist päsivät tunnustelemaan erilaisten kiven pintaa. Omaaloitteisesti lapset taputtivat kiviä toisiaan vasten, ja kuuntelivat siitä lähtenyttä ääntä. Maalauksen yhteydessä toinen kerholainen tutki käpyjä pöydällä ja ko-keili sen maalaamista, mikä oli haastavampaa. Kerholainen yritti laittaa maala-tun kävyn kiven päälle. Kerta toisensa jälkeen käpy tippui aina kiven päältä pois. Lapsi etsi katsellaan ohjaajan apua, ja yhdessä he saivat kävyn pysymään kiven päällä. Kerholainen olin silminnähden tyytyväinen itseensä

Kuva 11. Työn touhussa.

Levitimme pöydälle suuren paperin, joka oli tarkoitus maalata kauttaaltaan. Vanhempi kerholainen otti tarjotun pensselin käteensä maalatakseen, mutta hetken kuluttua hän lähti pois. Kerholaisen hermostuneista eleistä ja korkeista äännähdyksistä ymmärsimme, että hän ei halua enää maalata. Me ohjaajat jatkoimme kuitenkin maalaamista, ja huomasimme, että poika selvästi seurasi toimintaamme. Ohjaaja aloitti paperin maalaamisen kämmenellään. Hetken päästä poika tuli takaisin pöydän ääreen, ja alkoi maalata omalla kädellään nauhahdellen. Tästä opimme, että oli hyvä, että jatkoimme toimintaa emmekä heti lopettaneet, kun kerholainen ei halunnut osallistua. Saatuaan seurata sivumalta mitä tapahtuu, kerholainen sai rauhassa orientoitua toimintaan, ja tulla mukaan, kun oli valmis.

Erityisen hauskaa kerholaisista oli värikuulamaalaus (kuva). Tyhjiin, muovisten, kannellisten karkkirasioiden pohjalle kiinnitettiin maalarinteipillä paperi. Paperille päälle laitettiin kahta eriväristä maalia ja noin viisi marmorikuulaa. Rasian kansi suljettiin huolellisesti, ja kerholaiset saivat rasiat käsiinsä. Ohjaajien avustuksella alettiin liikkua musiikin tahdissa (kuva), ja heiluttamaan rasioita niin, että marmorikuulat sisällä liikkuvat sekoittaen maalit keskenään. Kerholaiset pitivät värikuulamaalauksesta selvästi, koska se oli hyvin toiminnallinen, ja ohjaajat olivat vahvasti mukana hassuttelemassa kerholaisten kanssa. Musiikki toi värikuulamaalaukseen ihan oman, iloisen tunnelmansa.

Kuva 12. Marmorikuulamaalaus.

7.5 Musiikkityöskentely

Musiikillinen toiminta aktivoi ihmisen kehossa suuren määrän fysiologisia toimintoja, oli musiikillinen toiminta sitten passiivista kuuntelua tai aktiivista osallistumista esimerkiksi soittamalla tai laulamalla. Uusimmissa tutkimuksissa on pystytty osoittamaan, että jopa ihmisen pulssi, verenpaine ja ihon lämpötila seuraavat musiikin vaihteluita jossain määrin. Musiikki vaikuttaa ihmisen sydämen sykkeeseen, hengitykseen, vireystilaan ja mielihyvähormonien tuotantoon. Musiikin avulla voidaan lieventää emotionaalisia tunnetiloja kuten pelkoa ja ahdistusta, mitä kautta stressi häviää. (Ahonen 2000, 117.) Erityisesti autisteilla saattaa olla paljonkin stressiä niin kuin luvussa olemme kertoneet.

Musiikki on oiva menetelmä kehitysvammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa. On tutkittu, että usein autistinen lapsi reagoi musiikkiin mielihyvää tuntien. Musiikin avulla autistinen lapsi saattaa alkaa reagoimaan ympäristöönsä, keskittymään paremmin ja muutenkin autistinen lapsi saattaa aktivoitua uudella tavalla. Musiikista voi olla erityisen paljon hyötyä autististen kanssa työskennellessä, musiikki voi avata uuden tien autistisen luokse. Musiikki voi myös antaa kehitysvammaiselle lapselle positiivisen kokemuksen, että hän pysyy ja osaa siinä missä muutkin ikäisensä tai ei kehitysvammaiset, eikä hänen vammansa rajoita häntä. (Ahonen 2000, 201, 246–247.)

City-luontokerhossamme me käytimme monipuolisesti musiikkia joka kerhokerralla. Alku- ja loppupiirissä lauloimme aina samat laulut. Meillä oli myös soittimia joilla soitimme kappaleiden tahdissa ja ilman. Soitimme myös musiikkia taustalla esimerkiksi askarrellessamme tai syödessämme välipalaa. Meidän mielestämme rauhallinen musiikki todella rauhoitti tilannetta sekä paransi kerholaisten keskittymistä. Tavoitteenamme oli musiikista nauttiminen, monipuolinen musiikin käyttö ja yhteishengen luominen. Musiikin avulla esimerkiksi värikuulamaalauksesta (luku 7.4) muodostui yhteinen, iloinen kokemus joka lujitti varmasti myös pienryhmäämme.

Meidän havainnointimme perusteella kumpikin luontokerholainen nautti ja piti musiikista, vaikka he eivät osallistuneet esimerkiksi laulamiseen ollenkaan.

Nuorempi poika varsinkin piti soittimilla soittamisesta ja kokeilemisestä millainen ääni mistäkin soittimesta lähti. Välillä melua oli liian paljon autistiselle kerholaiselle ja tällöin oli erittäin hyvä, että kerhotilassa oli kaksi erillistä huonetta. Autistinen poika saattoi vetäytyä toiseen huoneeseen puuhailemaan muuta toisen ohjaajan kanssa, jolloin toinen poika saattoi jatkaa soittamista sydämensä kyllyydestä toisen ohjaajan kanssa.

7.6 Sisäluontopolku

Mielestämme sisäluontopolku tarjosi lapsille samoja luonnon rauhoittavia ja eheyttäviä voimia, kuin ulkona oleva luonto. Toteutimme sisäluontopolun melko esteettömäksi, sillä olimme valmistautuneet suunnittelemaan kerhon myös liikuntavammaisille. Meidän mielestä luonto on tarkoitettu kaikille ja siitä tulee kaikkien nauttia, tämän toiminta-ajatuksen mukaisesti uskomme luonnon positiiviseen vaikutukseen myös sisätiloissa.

Rakensimme yhden huoneen luonnon peilikuvaksi – sisäluontopoluksi, käyttämällä värejä ja materiaaleja. Pöytä lattiasta kankailla vihreäksi, jonka päälle teimme polun ja lisäsimme sammalta, lehtiä, oksia, kiviä ja vesiastian. Käänsimme ison laatikon ympäri peittäen se harmaalla kankaalla, josta muodostui kivi, minkä ylitse saattoi kiivetä. Polulta saattoi poiketa majaan; kankaiden peittämään koloon, jonka edessä oli puina tuomamme isommat vaahteran oksat. Luontopolulla soi taustamusiikkina luontosinfonia- cd. Roosin (2011) mukaan: ”Linnunlaululla on erittäin positiivinen vaikutus, se virkistää ja tasapainottaa mielen.” Cd on äänitetty luonnon keskellä. Luonnon sinfonia sisältää lintujen laulua, veden ääntä ja tuulen huminaa. Tämän vuoksi CD sopii taustamusiikiksi erilaisiin toimintoihin ja toimintapaikkoihin. (Roos 2011.)

Kuva 13. Sisäluontopolku.

Sisäluontopolkumme oli virikkeellinen ympäristö lapsille, niin kuin luonnon metsä on. Perusta lapsen oppimiselle on hänen luontainen tarve etsiä, tutkia ja kokeilla. Molemmat pojat hiljentyivät, he kiersivät ja katselivat ympärilleen. Huomasin itsestänikin huoneeseen tultuani metsän tuoksun, jonka kosteat sammalmättäät tuottivat. Pojat alkoivat tukimaan ympäristöään, he ylittivät kiven, nostelivat kiviä ja oksia. Toiselle kerholaisella oli luontainen tapa osoittaa mieltään kovalla äänellä kiljuen, jota usein kuulumme toiminnoissamme. Luontopolku sai kerholaisen olemaan aivan hiljaa ja tutkimaan ympäristöään. Toinen kerholainen käveli luolaamme, hän katsoi ympärilleen ja istui alas. Lapsi katsoi radioa ja kuunteli paikoillaan. Hän löysi itseään korkeamman vaahteran oksan, jota heilutteli. Kerholainen oli rauhallisen oloinen, hänestä huokui levollinen ja rentoutunut olotila. Hän oli iloinen ja nautti, poika viihtyi luolassa pitkän aikaa, ilman ylimääräistä tekemisen tarvetta.

Molemmat kerholaiset asettuivat veden äärelle, kun olivat ympäristön tutkineet. Toinen lapsista liplatteli sormiaan ja kaatoi vettä astiasta astiaan kerta toisensa jälkeen. Toisella lapsella oli oma erillinen kulho, jonne hän oli sekoittanut erilaisia materiaaleja. Kerholainen lajitteli materiaaleja ottaen yksi kerrallaan pihlajanmarjat ja kävyt pois. Myöhemmin laittaen takaisin ämpäriin. Kokeilussaan he huomasivat toisten materiaalien kelluvan ja toisten uppoavan.

Kuva 14. Sisäluontopolulla tutkimista.

7.7 Metsäretki

Metsäretki oli opinnäytetyömme lähtökohta, johon toiminnallamme tavoittelimme. Alun perin halusimme mahdollistaa metsäretken liikuntavammaisille ja kehitysvammaisille. Huolimatta kerhomme osallistujien vähäisestä määrästä, metsäretkellämme olisi ollut mahdollisuudet tarjota luontokokemusta myös liikuntarajoitteisille. Metsäretken tarkoituksena oli antaa lapselle uusia kokemuksia ja elämyksiä, jotka vahvistavat lasten luontosuhdetta. Lapsille luonnon hiljaisuus on jo kokemus, ja luontoon tutustuminen suuri seikkailu. (Hirvonen 2003, 18).

Cantell (2000,126) mukaan luonnossa voidaan käyttää toiminnallisia työtapoja, joilla lapsille tarjotaan luontokokemuksia. Lasten saamat kokemukset vahvistavat lasten tunnesidettä luontoon, luonnon kunnioittamista ja ympäristövastuullisuutta elämään. Suomen ladun (2011,9, 19) mukaan ihmisen luontosuhde on yksilöllinen. Metsäretkellä jokaisen ihmisen luontosuhde vankistuu hieman. Meidän City-luontokerhomme ulkoilu perustui Metsämörri- toiminnan mukaisesti ulkoiluun säällä kuin säällä. Oikealla vaatetuksella kaikilla on mukavaa ulkoilla myös vesisateessa.

Retskikohteemme oli Ylöjärvellä sijaitseva Pikku-Ahvenisto, jonka kävimme tarkastamassa ennakoon, jotta välttyisimme vastoinkäymisiltä. Pikku-Ahvenisto on järvi, jonka ympäri kulkee luontopolku. Järven toisessa päässä oli avoin nuo-

tiopaikka ja ulkovessa. Metsäretkelle olimme hankkineet kaksi avustajaa järjestyksen avuksi. He rakensivat rastit edellämme, ja ylläpitivät nuotiota. Avustajien auto oli nuotiopaikan läheisyydessä, joka olisi tapaturman sattuessa ollut käytettävissä.

Retkikohteemme olimme käyneet tarkistamassa aikaisemmin. Matkan tiesimme olevan nuoremmalle mahdollinen, mutta pohdimme rattaiden ottamista mukaan varmuuden vuoksi. Päädyimme kuitenkin jättämään rattaat pois, ja kantamaan tarvittaessa lasta. Kävelymatka oli yhteensä noin 1,5 km. Suunnittelimme me-nomatkalle tasaisin välein rasteja, jotta lasten mielenkiinto säilyisi kävelyyn, ja he jaksaisivat kävellä nuotiolle asti. Rastien etäisyydet olivat sopivia toisiinsa nähden, sillä lapset eivät pitkästyneet välillä. Metsämörri-ohjaajan koulutuskursilla kerrottiin matkan suunnittelun olevan tärkeä osa retkeä, jotta lapsi jaksaa kävellä, on tärkeitä tehdä matkasta kiinnostava ja innostava esimerkiksi leikkien avulla. Metsäretkemme paluumatkalla lapset olivatkin väsyneitä, nuorempaa tarvitsi kantaa reppuselässä vain 150 metriä.

Päivä suunniteltiin kerhomme ympärille, aloitus- ja lopetuspiiri pidettiin kerho-huoneella puun ympärillä, ja välipala nautittiin puolella välissä päivää nuotiolla. Aloituspöydässä lapsille ohjeistettiin päivän kulku ja matkalla tulevat rastit, joiden suorittamisesta he saivat merkin. Lapsille annettiin omat taulut, joihin he keräsivät suoritusmerkkejä. Taulun toisella puolella oli ohjeistus retken kulusta, jonka avulla oli helppo muistuttaa toiminnastamme. Suoritusmerkkien saaminen oli lapsille mieluista. Toisen rastin jälkeen lapset osasivat odottaa suoritusmerkkiä. Etenkin nuorempi lapsi osallistui merkkien hankkimiseen aktiivisesti. Tarjotessa kuvaa hän otti sen kädestä, ja oppi painamaan sen tauluunsa itse. Suoritusmerkillä oli myös viestinnällinen tehtävä, sillä merkin saaminen oli viesti tehtävän lopettamisesta ja matkan jatkumisesta eteenpäin.

Metsäretkeltä palattiin kerhotilalle pitämään lopetuspiiri. Lopetuspiirin päätteeksi kerholaiset saivat City-luontokerhoon osallistumisestaan diplomin (liite 5.). Kerholaiset saivat muistoksi myös mitalin, puukiekon johon oli laitettu lapsen nimi ja City-luontokerhon ”logo”-puu. Lisäksi lapselle lähetettiin kotiin kerhon päätyttyä valokuvia.

7.7.1 Esineiden heittoa koriin

Ensimmäisessä rastissa olimme laittaneet kangaspalan päälle eripainoisia käpyjä ja kiviä. Käytimme kangaspalaa esineiden alla, jotta tarkoittamamme esineet olisivat selkeästi lapsille havaittavina, eivätkä katoaisi maastoon. Lasten tarkoitus oli heittää esineet koriin maahan piirretyn viivan takaa.

Kuva 15. Kävyn heittoa koriin.

Koriin heitto tehtävässä huomasimme lasten erilaiset kehitystasot selkeästi sekä erityisen tuen tarpeen. Lasten kanssa katsoimme ensin rastitaulusta tehtävän ohjeistuksen kuvallisesti. Ohjaaja näytti ensiksi esimerkkiä ja heitti esineen ensin koriin, jotta kerholaiset ymmärtäisivät tehtävän tarkoituksen. Kerholaisten ymmärrystä tarkensimme näyttämällä selkeästi minkä viivan takaa toivoimme hänen heittävän esineitä. Huomasimme vanhemman kerholaisten taitotason riittävän viivalta heittämiseen, mutta hän ei sitä aluksi ymmärtänyt ja pudotti objektin korin vierestä. Loput objektit hän heitti kauempana taitavasti. Nuorempi kerholainen valitsi kehitystasonsa mukaisesti itselleen mieleisen esineen, ja meni korin luokse ohjattuna. Monien kehotusten jälkeen lapsi sai esineen pudotettua koriin, mutta nosti sen heti takaisin käteensä. Lapsen kiinnostus kohdistui vesilätäköihin ja käpyjen kantamiseen.

7.7.2 Roskien kerääminen

Toisen rastin tarkoituksena oli tukea kerholaisten luonnonsuojeluhaluun syntymistä. Kuvallisen ohjeistuksen jälkeen lapset ohjattiin keräämään maassa olleita roskia. Tehtävä oli kerholaisille haastava. Kerholaisille osoitettiin roskien sijainti jolloin vanhempi havaitsi roskan ja laittoi sen roskapussiin. Nuoremmalle tarvitsi konkreettisesti näyttää mikä luonnossa on roska, mutta roskapussiin hän ei saanut sitä laitettua. Vanhempi kerholainen ymmärsi tehtävän noin 4-5 roskan jälkeen, ja osasi katseellaan etsiä luontoon kuulumattomia asioita. Alueemme olisi tarvinnut olla selkeämmin merkitty ja roskien paremmin näkyvissä. Roskat oli laitettu loivaan rinteeseen, joka toi kerholaisille liikaa haastetta. Varsinkin nuoremmen kerholaisen oli vaikea pysyä pystyssä.

Huomasimme että roskan laittaminen pussin ei ole yksinkertainen tehtävä, se vaatii lapselta hienomotoriikka ja kognitiivisia taitoja roskan muodosta riippuen. Esimerkiksi pitkä langanpätkä putosi useasti roskapussin reunalta, kerholainen oppi pitämään kiinni nostaessa toisenkin pään pussiin. Mielestämme tehtävän haastavuudesta huolimatta kehitysvammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien luonnonsuojelullista näkemystä on kehitettävä. Tehtävä oli yksinkertainen tapa tukea opettaa, kun ymmärretään mikä on luontoon kuulumaton asia.

7.7.3 Parin etsiminen

Parin etsintä-rasti oli kerholaisille selvästi haasteellisin. Maahan oli kepeillä rajattu alue, jossa oleville asioille etsittiin luonnosta samanlainen pari. Tehtävällä lapsi oppi luonnon samankaltaisuuksia ja pääsi tutustumaan luonnosta löytyviin elementteihin.

Autistinen kerholainen riensi ensimmäiseksi paikalle löytäen ottaen rajatulta alueelta ensin kepin yrittäen heittää se järveen. Poikaa estettiin, ja näytettiin kepin kuuluvan tehtävään. Poika hermostui kieltämisestä, mutta rauhoittui, kun metsästä etsittiin toinen keppi jolla leikkiä. Kerholainen ei kuitenkaan halunnut tehdä tehtävää, koska rajatulta alueelta ei saanut ottaa keppejä pois. Yritimme

näyttää kiven avulla mikä oli tehtävän tarkoitus, mutta kerholainen ei halunnut tehdä siltikään tehtävää.

7.7.4 Välipala nuotiolla

Nuotiopaikkana toimi avonainen puolikota, jonka keskellä oli betoninen ojarumpu nuotion paikkana. Toisen lapsen ennakkotiedoista olimme selvillä, ettei lapsi osaa varoa tulta. Tiedostimme nuotion tuottaman vaaran, mutta kerholaisella ei oikeastaan ollut minkäänlaista kiinnostusta tulta kohtaan..

Olimme suunnitelleet, että välipalaksi olisi nuotiolla paistettua makkaraa, mutta varasimme mukaan varmuudenvuoksi leipääkin. Arvasimme, että autistinen kerholaisemme ei välttämättä söisi makkaraa, eikä suostuisi sitä edes maistamaan. Meillä oli mukana myös välipalaan liittyvät, tavaksi muodostuneet PCS-kuvat joiden ansiosta kommunikointiongelmia välipalan suhteen ei syntynyt.

7.7.5 Halkojen kaato

Halkojen kaato-rasti oli tarkoitettu oikeastaan lisätehtäväksi. Olimme sijoittaneet tämän rastin aivan nuotiopaikan läheisyyteen, jotta sitä voisi kokeilla jos ylimääräistä aikaa jäisi välipalan syönnin jälkeen. (Kuva)

Kuva 16. Halkojen kaatoa.

Kahden puun väliin kiinnitettiin köysi jonka keskivaiheille sidottiin naru. Narun päähän sidottiin halko. Köyden keskivaiheille asetettiin maahan pystyyn halkoja. Tarkoitus oli, että narun päässä roikkuvalla halolla kaadetaan halkoja. Tehtävä kehitti lapsen silmän ja käden yhteistyötä ja hienomotoriikkaa, sillä halko piti heilauttaa tietyllä tavalla, että se osuisi halkoihin. Halkojen pystyttäminen epätasaiseen maastoon tuotti haastetta lapsen hahmotuskyvylle, mutta antoi onnistumisen kokemuksia. Vanhempi kerholainen piti tehtävästä, hän viihtyi itsenäisestikin rastilla. Nuoremman kanssa tehtävä suoritettiin yhdessä, ja hän pääsi kokeilemaan halkojen kaatamista ja pystyttämistä.

8 ARVIOINTI

Rehellisesti sanottuna emme tekisi opinnäytetyössämme kuin kaksi asiaa toisin. Meidän olisi pitänyt vierailla kerhotilalla jo keväällä, niin toimintamme suunnittelu kesällä olisi ollut huomattavasti helpompaa. Meidän olisi pitänyt kysyä toukokuun jälkeen yhteistyökumppaniltamme, että paljonko kerhoon tuli ilmoittautumisia. Jos olisimme sen tehneet, olisimme voineet vielä muokata mainosta ja saada elokuussa lisää ilmoittautumisia.

Mielestämme onnistuimme vahvistamaan lasten luontosuhdetta ja kehittämään sitä eteenpäin tavoitteidemme mukaisesti. Luonnon tuominen kerholaisten lähelle onnistui luonnon elementtien ja sisäluontopolun avulla. Lapset pääsivät kosketuksiin luonnon kanssa myös ulkoilemisen ja metsäretken kautta. Kerholaisten kanssa käytettiin monipuolisesti aisteja, ja he saivat tavoittelemiamme uusia kokemuksia. Lapsen ja luonnon lähekkäisellä yhdessäololla lapsen vaisomainen tutkiminen, etsiminen ja oivaltaminen tukivat luontosuhteen vahvistamista.

Mielestämme luonnolla on positiivinen vaikutus rauhoittavalla ja eheyttävällä tavalla lapsen ja ihmisen hyvinvointiin. Tästä emme voi tämän työn pohjalta täysin vakuuttua, sillä meillä ei ole vertailukohdetta, johon voisimme luontomenehtiemme vaikutusta verrata. Tietomme pohjautuu enemmän kokoamaamme teoreettiseen viitekehykseen ja lukemiimme tutkimuksiin. Kuitenkin kerhomme toiminnassa oli toisinaan hetkiä jotka tukevat päätelmäämme, sillä lapset keskittyivät selkeästi paremmin luontoääniä kuunnellessa, kiviä ja sammalia tutkiesaan. Metsässä ollessamme autistinen kerholaisemme oli oma aktiivinen itsensä, mutta ei ottanut kontaktia kiljumalla niin kuin sisällä. Sisälle tuomamme luontopolku herätti lapsissa kiinnostusta, joka ilmeni lasten aktiivisella, mutta rauhallisella toiminnalla.

Lasten läsnäolosta ja aktiivisesta osallistumisesta voimme olla tyytyväisiä. Lapset saivat positiivisia kokemuksia ja elämyksiä, jotka kantavat lasta elämässä eteenpäin. Kerholaiset olivat toiminta-aikana reippaita, vaikka välillä tuli konfliktit-

tilanteita ja hermostuneisuutta, kun emme ymmärtäneet mitä kerholaisella oli asiaa. Vaikka kumpikaan kerholaisemme ei puhunut muutamaa sanaa enempää, opimme näinkin lyhyessä ajassa ymmärtämään toistemme eleitä ja ilmeitä sekä tietysti viestimään kuvien avulla.

Pystyimme tarjoamaan lapsille turvallista ja mielekästä toimintaa. Toimintamme sujuvuuden kannalta positiivinen suhtautumisemme lapsiin ja aito kiinnostuksemme heitä kohtaan oli tärkeässä asemassa. Kannustimme lapsia ja tuimme heitä yksilöinä ja pyrimme hyödyntämään heidän vahvuuksiansa ja kiinnostuksen kohteitansa toiminnassamme. Lasten kanssa työskentely pohjautui vuorovaikutukseen, ja opimme kommunikoimaan kielellisistä haasteista huolimatta.

Toiminnan suunnitteleminen oli haasteellista, sillä saimme tiedon osallistuvista lapsista ilmoittautumisen päätyttyä eli viikko enne kerhon alkua. Kerhossamme ilmeni lasten erilaiset kehitystasot. Mikäli kerhoomme olisi saapunut hakemamme 4- ja 8-vuotiaat lapset, olisi toiminnan suunnitteleminen ollut entistä haastavampaa kerholaisten toiminnan mielekkyyden takaamiseksi. Itse suunnitelmaa emme muuttaneet ilmoittautumisten saavuttua, mutta opimme havaitsemaan puutteita ohjaamisen menetelmissämme. Kehityimme kehitysvammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien ohjaamisessa paljon, puhetyylimme selkeni ytimekkäämmäksi, kuvien käyttö muuttui helpommaksi ja hyödynsimme elekieltä taitavammin.

Käytimme luontoteemaisia, kehitysvammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeet huomioivia toiminnallisia menetelmiä monipuolisesti. Mielestämme toiminnallisten menetelmien käyttö kehitysvammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa on oivallinen tapa kehittää ja tukea heidän motorisia ja kognitiivisia taitojaan sekä keskittymiskykyä. Selkeä ohjaaminen erilaisten apuvälineiden kanssa ja yhteisen vuorovaikutuksen löytyminen olivat toiminnan onnistumisen kannalta ratkaisevassa roolissa

Osallistujien vähäinen määrä harmitti meitä alkuun, sillä emme saaneet kerhoomme osallistumaan 4-6 lasta. Pohdimme olisimmeko voineet tehdä jotakin asian hyväksi. Laadimme mainoksen niin hyvin kuin pystyimme ja yhteistyö-

kumppanimme antoi sen tekemiseen ideoita ja hyvää palautetta. Mainos julkaistiin Tampereen Kehitysvammaisten jäsenkirjeessä jo toukokuussa, jotta vanhemmilla olisi aikaa miettiä lapsen osallistumista. Mainos laitettiin muistutuksena elokuun jäsenkirjeeseen. Yhteistyökumppanimme tarjoama tuki mainostamisessa oli arvokasta, he laittoivat mainoksen vielä Internet- sivuillensa ja lähettivät sähköpostina jäsenilleen.

Mahdollinen sisaruksen osallistuminen olisi voinut lisätä halukkaita, mutta opinnäytetyömme luonne olisi muuttunut. Meidän olisi pitänyt kysyä kuinka paljon ilmoittautumisia tuli toukokuussa. Tämän jälkeen meillä olisi ollut mahdollisuus muokata mainosta, ja näin saada elokuussa mahdollisesti lisää ilmoittautuneita. Lopulta olimme vähäiseen kerholaisten määrään tyytyväisiä, sillä saimme kerhon pidettyä, ja nämä kaksi mukana ollutta poikaa perheineen olivat todella tyytyväisiä. Kumpikin mukana ollut kerholainen sai ainakin takuuvarmasti ohjaajan jakamatonta ja yksilöllistä huomiota.

8.1 Kerholaisten vanhemmilta saatua palautetta

City-luontokerhon päätyttyä lähetimme heille muistoksi itsestään valokuvia, ja pyysimme vanhemmilta samalla palautetta toiminnastamme. Palautteesta kerromme kirjallisesti, sillä kuvallinen ilmaisu ei ilmennä palautetta, niiden vähäisen määrän vuoksi. Palautteessa haimme vastausta kerhon tarpeellisuuteen, mielekkyyteen, ajankohtaan ja tiedottamiseen.

Palautteen mukaan vanhemmat olivat todella tyytyväisiä kerhon toteutukseen ja toteutuksen ajankohtaan. Sisaruksilla olisi saattanut olla mielenkiintoa osallistua myös kerhoon. Vastauksien mukaan todennäköisesti kerhoon osallistujia olisi ollut enemmän, mikäli olisimme sen suunnanneet myös sisaruksille. Erityistä kiitosta City-luontokerho sai ilmaisuudestaan ja välipalan järjestämisestä.

Saimme vanhempien kanssa käydyissä keskusteluissa sekä heidän täyttämiskseen arviointilomakkeissa kiitosta hyvästä yhteistyöstä. Vanhempien mielestä olimme pitäneet heihin riittävästä yhteyttä, ja antamamme informaatio oli ollut selkeää ja pitänyt paikkansa.

Palautteessa oltiin tyytyväisiä kerhon antamaan vapaahetkeen vanhemmille, ja lapsen saamaan omaan harrastukseen. Vanhempien palautteessa arvostettiin materiaalien käyttöä ja monipuolisuutta. Vanhempien kertomia mietteitä:

Lapsen ”ensimmäinen harrastuskokemus oli oikein positiivinen. Kerho antoi ihanan ja sopivan pituisen ”hengähdystauon” viikonlopulle ja neljässä tunnissa oli ihanasti aikaa tehdä ”omia juttuja”.”

Lapsen ”oma metsä-askartelu oli todella mahtava ja meistä vanhemmista oli ihanaa, kun (- - -) pääsi kerrankin harrastamaan ilman äidin tai isän avustusta!”

8.2 Yhteistyökumppanin antamaa palautetta

City-luontokerhon päätyttyä pidettiin Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:n toiminnanohjaajan Johanna Räisäsen kanssa palautepalaveri. Räisäsen oli metsäretkellämme mukana arvioimassa toimintaamme. Räisäsen mielestä toiminnastamme näkyi, että olimme käyttäneet suunnitteluun ja ennakkovalmisteluihin aikaa ja vaivaa. Käyttämämme ja tuomamme monipuoliset materiaalit, rakentamamme puu ja kuvalliset ohjeistukset olivat hyviä.

Ohjaaminen oli sujuvaa, eikä siinä näkynyt huomioitavaa. Kerholaisilla tuntui olevan mukavaa, ja he pääsivät hyvin osallistumaan toimintaamme. Lapset ja ohjaajat tulivat toimeen hienosti, joka näkyi muun muassa lasten halatessa ohjaajia. Metsäretkellä rastit oli suunniteltu hyvin ja paikoitukset olivat loistavat menomatkalle, ne toivat sopivan pysähdyksen ja lapset jaksoivat kävellä. Tulomatkalla lapset eivät olisi jaksaneet keskittyä enää tehtäviin.

Metsäretkellä olisi pitänyt huomioida turvallisuus paremmin. Metsäretkellä kuljetun polun toisella sivustalla oli jyrkkä rinne, jonne lapsi olisi voinut pudota. Toinen kerholaisemme tahtoi välttämättä kulkea mahdollisimman lähellä reunaa, ja tästä syntyi riitaa, kun häntä yritettiin saada kulkemaan keskemällä polkua. Olimme käyneet etukäteen tarkastamassa metsäretkikohteemme soveltuvuuden. Panimme merkille, että polkua pitkin olisi voinut kulkea kaksi aikuista rinnakkain, ja tarvittaessa kärryjen kanssa. Emme osanneet ajatella mahdollisuutta, että kerholainen haluaa kulkea mahdollisimman lähellä reunaa.

Olemme itsekin miettineet kerhomme turvallisuusseikkoja, johon olisi tarvinnut keskittyä suunnitteluvaiheessa vielä enemmän. Jälkikäteen ajatellen olisi ollut hyvä työstää kirjallinen turvallisuussuunnitelma, jolla mahdollisista tilanteilta olisi voitu välttyä, tai ainakin mahdollisen tapaturman sattuessa toimintatavat olisivat olleet ennalta mietittyjä. Kaikkea ei voida huomioida etukäteen, sillä tilanteet tulevat aina yllättäen. Jatkossa osaamme kiinnittää turvallisuusasioihin enemmän huomiota.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen on ollut mielenkiintoinen, raskas ja enne kaikkea opettavainen kokemus. Opinnäytetyöprosessin alkaessa tammikuussa 2012 meillä meni pitkään ennen kuin saimme työllemme yhteistyökumppanin. Yhteistyökumppani löytyi vain viikkoa ennen opinnäytetyösuunnitelman palauttamista joten suunnitelman teolle jäi liian vähän aikaa. Suunnitelmamme sisälsi myös paljon oletuksia ja asioita jotka muuttuivat, kun saimme yhteistyön todenteolla käyntiin yhteistyökumppanimme kanssa. Ylimalkaisen suunnittelun ja takertuminen epäolennaisiin asioihin varjosti työskentelyämme syksyyn asti, olimme ikään kuin aina vähän myöhässä asettamastamme aikataulusta.

Uskoimme työskentelymme sujuvan hyvin, koska olemme opiskelun ulkopuolella hyviä ystäviä. Yllättäen yhteinen tapa työskennellä ei löytynytäkään niin helposti. Huomasimme, että olemme persoonina hyvin erilaisia ja tapamme tehdä töitä eroavat toisistaan suuresti. Työn tekeminen yhdessä oli haastavaa, koska kaikissa päätöksissä oli otettava toisen mielipide huomioon. Tämä tietysti hidasti työskentelyämme, ja aiheutti jopa sanallisia yhteenottoja ja mielipahaa. Pikku hiljaa yhteinen tapa tehdä työtä kuitenkin löytyi, ja meillä oli jopa ajoittain hultoman hauskaa tehdä töitä yhdessä.

Parhaana puolena työn tekemisessä yhdessä oli, että aina saattoi soittaa toiselle saadakseen neuvoja tai vertaistukea. Positiiviseksi yllätykseksemme huomasimme, että osasimme heti alusta alkaen ohjata yhdessä. Ohjaustyyliimme olivat hyvin samankaltaiset. Ohjaus tapahtui hyvässä yhteishengessä; toisen lopettaessa, toinen jatkoi sulavasti.

Olemme oppineet opinnäytetyötä tehdessämme paljon itsestämme, toisistamme ja yhteistyön tekemisestä. Meillä on uudenlaista varmuutta lähteä ohjaamaan toiminnallisia menetelmiä. Lisäksi olemme kokemuksen rikkaampia mitä tulee kehitysvammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa työskenteelyyn. Olemme ymmärtäneet, että avainasemassa tämänkin asiakasryhmän kanssa on yhteisen kommunikointitavan löytyminen ja erilaisten apuvälineiden

käyttö kommunikoinnin tukena. Opinnäytetyömme tekeminen on vahvistanut haluamme tulevissa työtehtävissämme viedä asiakkaitamme entistä enemmän luontoon, ja auttaa heitä vahvistamaan luontosuhdettaan. Olemme vakuuttuneita, että vahvan luontosuhteen omaaminen edesauttaa ihmistä voimaan paremmin.

Yhtenä tavoitteenamme oli tehdä hyvää yhteistyötä yhteistyökumppanimme Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:n kanssa. Meidän olisi ehkä pitänyt olla aktiivisemmin yhteydessä heihin. Joitakin City-luontokerhon suunnitteluun ja toteutukseen liittyviä asioita pohdimme vain keskenämme. Jos olisimme kysyneet, yhteistyökumppanimme olisi varmasti mielellään kertonut mielipiteensä, ja olisimme näin saaneet uutta näkökulmaa. Esimerkiksi yhdistyksellä olisi saattanut olla ehdottaa kohdetta metsäretkellemme. Joissakin tilanteissa puhelinsoitto olisi ollut helpompi ja nopeampi tapa selvittää asioita, vaikka yhteistyökumppanimme vastasi sähköposteihin ennennäkemättömän nopeasti.

Toivomme, että yhteistyökumppanimme on ollut yhteistyöhöemme yhtä tyytyväinen kuin me. Toivomme, että yhteistyö meidän kanssamme on ollut Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:lle positiivinen ja uutta antava kokemus, että he tarttuvat opiskelijoiden yhteistyötarjouksiin tulevaisuudessakin samalla innokkuudella.

LÄHTEET

- Ahonen, H. 2000. Musiikki. Sanaton kieli. Musiikkiterapian perusteet. 3., korjattu versio. Vantaa: Tummavuoren Kirjapaino Oy.
- Airaksinen, T. & Vilkkä, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Ananda Seva. 2012. Luonnon rytmi ja ihmisen hyvinvointi. Viitattu 29.10.2012. http://anandaseva.fi/artikkelit/luonnon_rytmi.
- Autismi- ja Aspergerliitto ry. 2012. Autismin kirjo. Viitattu 02.10.2012. www.autismiliitto.fi > autismin kirjo.
- Blatner, A. 1997. Toiminnalliset menetelmät terapiassa ja koulutuksessa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Frances, E.; Kuo & Taylor, A. 2004. A Potential Natural Treatment for Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder: Evidence From a National Study. American Journal of Public Health: September 2004, Vol. 94, No. 9. Viitattu 16.10.2012. <http://ajph.aphapublications.org/doi/full/10.2105/AJPH.94.9.1580>
- Hietanen, A. 1998. Valonvoimaa – Kivi- ja väriterapiaopas. 4. painos. Helsinki: Unio Mystica.
- Heinämäki, L. 2000. Varhaiserityiskasvatus lapsen arjessa. Helsinki: Tammi.
- Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän – Käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitseville. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.
- Kontu, E (Toim.) & Suhonen, E (Toim.). 2005. Erityispedagogiikka ja varhaislapsuus. Helsinki: Yliopistopaino.
- Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. Viitattu 15.9.2012. www.kvtl.fi > Kehitysvammaisten Tukiliitto ry.
- Kerola, K.; Kujanpää, S. & Timonen, T. 2009. Autismin kirjo ja kuntoutus. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Kurvinen, A.; Neuvonen, S.; Siven, T.; Vartiainen, J.; Vihunen, R. & Vilen, M. 2006. Lapsuus – erityinen elämänvaihe. Porvoo: WSOY.
- Laine, K. 2007. Kommunikointi ja kehitysvammaisuus. Kehitysvamma-alan verkkopalvelu. Kehitysvammaliitto. Viitattu 07.11.2012. <http://verneri.net> > kehitysvammaisuus > diagnoosit > kommunikointi ja kehitysvammaisuus.
- Lampinen, R. 2007. Omat polut! Vammaisesta lapsesta täysvaltaiseksi aikuiseksi. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Lapset luontoon 2012. Lapset ulos ja luontoon luontokerhossa. Viitattu 01.11.2012. <http://www.lapsetluontoon.fi> > lapset-ulos-ja-luontoon-luontokerhossa/
- Lieppinen, M & Willman, A. 2008. Utelias puu – Taideterapeuttinen toimintakirja. Helsinki: Lasten keskus.
- Malm, M; Matero, M; Repo, M. & Talvela, E-L. 2004. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. Porvoo: WSOY.
- Manninen, A. & Pihko, H. 2012. Kehitysvammaisuus. Toim. Kaski, M. 5., uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

- Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Juva: Bookwell Oy.
- Metsähallitus. 2012. Luontosuhteen merkitys. Viitattu 08.05.2012. www.luontoon.fi > Retkeilyn ABC > Ympäristövinkit > Luontosuhde.
- Niemistö, R. 2000. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. 4., korjattu painos. Tampere: Tammerpaino.
- Nikkinen, I. 2000. Metsämörri. Helsinki: Kustantajat Sarmala Oy.
- Nordström, H. 2000. Ympäristökasvatuksen käsikirja. Toim. Cantell, H. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Opetushallitus. 2011. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutokset ja täydennykset 2010. Tampere: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy. Viitattu 22.10.2012. http://www.oph.fi/download/132882_Perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiden_muutokset_ja_taydennykset2010.pdf.
- PapuNet. 2012a. Kuvapankkeja ja kuvakokoelmia. Viitattu 22.10.2012. <http://papunet.net/tietoa/kuvapankkeja-ja-kuvakokoelmia>.
- PapuNet. 2012b. Aistit ja vuorovaikutus. Viitattu 01.11.2012. www.papunet.net > tietoa > aistit ja vuorovaikutus.
- Parker, J. & Stimpson, J. 2002. Sisarusuhteet - kilpailua ja rakkautta. Suom. Jänisniemi, L. & Tuomi, S. 2004. Keuruu: Otava.
- Riihelä, M. 1991. Avainkortit. Tie lasten ajatteluun. Helsinki: VAPK-kustannus.
- Riikilä, K. 1999. Toim. Erkkilä, J. & Lehtonen, K. Musiikkiterapian monet kasvot. Jyväskylä: KOPIJYVÄ oy.
- Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry. Viitattu 24.10.2012. <http://www.kvtukitampere.fi/yleista/>
- Tuomaala, T & Myyryläinen, M. 2002. Luonto tutuksi. Helsinki: Kustantajat Sarmala oy/ Rakennusalan kustantajat RAK.
- Rankanen, M; Hentinen, H & Mantere, M-H. 2009. Taideterapian perusteet. 2.painos. Helsinki: Duodecim.
- Roos, T. 2011 Kauneimmat äänimaisemat 7 – Rauhaa luonnosta 1. Lohja: Facinet oy.
- Saarinén, K. 2012. Luonto kuntouttaa – Kun nuoren sielu on rikki ja henkiset eväät vähissä, tarjoaisiko metsä apua. Lapsen maailma 6-7/ 2012.
- Salonen, K. 2002. Mieli ja maisemat – Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Helsinki: Edita Prima oy.
- Suomen latu 2011. Metsämörriohjaajan opas.
- Vihtonen, S. 2011. Tuhansia tunteja, tahtoa ja tuloksia. Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry 1961- 2011. Tampere: Kirjapaino Hermes Oy.
- Wahlström, R. 2006. Eheyttävä luonto. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 2012. Unicef. Viitattu 27.10.12. http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/LOS_A5fi.pdf.

City-luontokerhon mainos

Hei!

Olemme kaksi sosionomi-opiskelijaa Turun ammattikorkeakoulusta, Loimaalta. Valmistamme opinnäytetyönämme **4-8vuotiaille kehitysvammaisille ja erityistä tukea tarvitseville lapsillesuunnatun city-luontokerhon**, jossa ohjaamme vaihtelevaa toimintaa luontoteemalla.

Cityluontokerho kokoontuu **lauantaisin 8.9. & 15.9. & 22.9.12 sekä sunnuntaina 23.9.12 klo 12–16**

Onkiniemen kerhotilassa ja lähiluonnossa Tampereella. Cityluontokerhossa lauletaan, askarrellaan, musisoidaan ja tutustutaan luontoon. **Viimeisellä kerralla tehdään luontoretki metsään jossa mm. grillataan makkaraa nuotiolla.** Kerho on osallistujille ilmainen.

Cityluontokerhoon pääsee mukaan ilmoittautumisjärjestyksessä 4-6 lasta. Ilmoittautumiset Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:n toimistoon puh. 03- 2140 226 tai Johannalle puh. 050 388 6144, raisanen@kvtukitampere.fi.

Aurinkoisin terveisin: Hanna Järvinen ja Eveliina Myntti

Toteutussuunnitelma

LAUANTAI 08.09.12

Alkupiiri

- Aloitusmusiikki "Jos sul Lysti on"
- Nimet laulun keinoin "Tässä istuu Tomppa, leikitään me yhdessä"
- Sääntöpuu

Toiminta

- Palapelejä eläinhahmoista, Eläinkuvia seinälle
- Savieläimen muotoilu
- Laatikon maalaus

VÄLIPALA

Aistituokio

- Tunnustellaan pussin sisältöjä; Käpyjä neulasia, lehtiä, oksia, kiviä ja vettä

Musiikki

- Soittimet

Ulkoilu

- Kivien kerääminen

Lopetus

- Laulu → Soittorasia
- Palloämpäri

LAUANTAI 15.09.12

Alkupiiri

- Aloitusmusiikki Fröbelin palikka → "Jos sul Lysti on"
- Nimet laulun keinoin: "Tässä istuu Tomppa, leikitään me yhdessä"
- Sääntöpuu
- Lammella → Aarrearkun metsästys

Toiminta

- Kivien maalaus
- Puun askartelu
- Palapelit
- (Lajittele luonnon materiaalit oikeaan kippoon...) (Lisätehtävä)
- (Meri-maa-taivas → Kiinnitä eläimet oikeaan paikkaan)(Lisätehtävä)

VÄLIPALA

Ulkoilu

- Tehdään kaarnavene
- Kerätään kasveja ja lehtiä, sammaleita ja keppejä
- Lapsille etsintä kuvat → vesi, kukka puu

Aistituokio

Lopetus

- Laulu → Soittorasia
- Palloämpäri

LAUANTAI 22.09.12

Alkupiiri

- Aloitusmusiikki Fröbelin palikka
→ "Jos sul Lysti on"
- Nimet laulun keinoin: "Tässä istuu Tomppa, leikitään me yhdessä"
- Sääntöpuu

Pallo

Toiminta

- Luontopolku
 - Kivien ylitys (harmaa lakanan tuolin/pöydän päälle)
 - Luolan läpi (harmaa lakanan pöydän päälle)
 - Polulla kävely (Vihreät kaitaleet)
- Kasvilaminointi
- Laatikkometsän keruu
 - Sammal
 - puu
 - kivi
 - käpy
 - savieläin
- Värikuulamaalaus

VÄLIPALA

Ulkoilu

- Saaressa käynti
- Kasvien kerääminen

AISTITUOKIO

- Vesi, multa, hiekka

Lopetus

- Laulu → Soittorasias
- Palloämpäri

SUNNUNTAI 23.09.12

Alkupiiri

- Aloitusmusiikki Fröbelin palikka
→ "Jos sul Lysti on"
- Nimet laulun keinoin: "Tässä istuu Tomppa, leikitään me yhdessä"
- Sääntöpuu

KELLO 13.30 Autolla Pikku-Ahvenistolle

Toiminta

- Kierretään lampi 1,5km
 - Tarkkuus, eri painoisten lujen heittoa koriin (käpyjä, kiviä,)
 - Ekologisuus (Roskien kerääminen)
 - Heiluri (Narunpäässä halko, jolla pyritään kaatamaan keilat maassa)
 - Kivilyhty
 - Parin etsintä (etsi lajille pari; lehti, oksa kivi, sammal)

VÄLIPALA

- makkara, sinappi, ketsuppi, kaakao, mehu, vaahtokarkki)
- vapaa leikki /yhteinen ympäristö tutkiminen

KELLO 15 30 PALUU

- (Aistituokio → Rentoutuminen /Satu)(jos sattuu olemaan ylimääräistä aikaa)

Lopetus

- Diplomi, Palkintokiekko ja omat metsät
- Laulu → Soittorasias
- Palloämpäri

Esitietolomake

11.11.2012

Hei luontokerholaisen huoltajat!

Luotokerhon sujuvan toiminnan vuoksi haluamme kirjallisen suostumuksenne alla oleviin asioihin. Toivoisimme ohessa olevan lupalapun palautettavan ensimmäisellä toimintakerralla ohjaajille.

Luontokerhon aikana haluaisimme ottaa valokuvia opinnäytetyötämme varten. Kuvia käytettäisiin mahdollisesti opinnäytetyömme raportissa sekä opinnäytetyömme esityksessä koulullamme. Ne ovat kuvaamassa toimintaa, ei niinkään yksittäistä lasta. Lapsia ei tulla mainitsemaan nimeltä missään tilanteessa. Luontokerhon loppuun lapset voivat saada muistoksi valokuvia itsestään.

Luontokerhon aikana teemme mahdollisesti retkiä luontoon pienen matkan päähän, minne tarvittaessa lähtisimme autolla.

Kerhon aikana lapsille järjestetään ilmainen välipalamahdollisuus. Muistathan säänmukaisen ulkoiluvälikalustuksen!

Lapseni _____ Ikä _____

Kuvaile lastasi muutamalla sanalla:

- ☐ Lapsestani saa ottaa valokuvia kerhon aikana.
- ☐ Lapseni valokuvia saa käyttää nimettöminä opinnäytetyön raportissa ja esityksessä.
- ☐ Lastani saa kuljettaa luontokerhon aikana.

Allergiat: _____

Jotain muuta mitä meidän ohjaajien olisi hyvä tietää:

Huoltajan allekirjoitus ja puhelinnumero kerhon aikana

Tervetulokirje

11.11.2012

TERVETULOA LUONTOKERHOON!

Luontokerho toteutetaan Turun Ammattikorkeakoulun kahden allekirjoittaneen sosionomiopiskelijan opintoihin liittyvänä opinnäytetyönä.

Luontokerhon toimintakertoja on neljä ja kokoontumiset ovat Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:n kerhotilassa osoitteessa Onkiniemenkatu 5 B, 33230 Tampere.

1. Kerhokerta on lauantaina 8.9.2012 klo 12–16
2. Kerhokerta on lauantaina 15.9.2012 klo 12–16
3. Kerhokerta on lauantaina 22.9.2012 klo 12–16 (Sisäluontopolku)
4. Kerhokerta on sunnuntaina 23.9.2012 klo 12–16 (Luontorasteja ja makkarapaistoa, paikka ilmoitetaan myöhemmin)

Luontokerhossa askarrellaan, tehdään savitöitä, tutustutaan luonnon materiaaleihin ja musisoidaan, sekä leikitään. Luontokerholainen pääsee tutustumaan luontoon monipuolisesti kaikkien aistiensa avulla. Joka kerta käymme ulkona tutustumassa lähiympäristöön. Kuljemme yhdessä sisäluontopolun lävitse ja viimeisellä kerralla lähdemme yhdessä metsään paistamaan makkaraa ja nauttimaan syksyisestä luonnosta. Luontokerhoon osallistuminen on täysin maksutonta.

Jokaisen kerhokerran aikana nautimme Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:n tarjoaman välipalan ja ulkoilemme säällä kuin säällä. Otattehan joka kerta säänmukaisen ulkoiluvarustuksen mukaan!

Mikäli teillä on mitään kysyttävää, ottakaa rohkeasti meihin yhteyttä!
Ja mikäli luontokerholainen ei jonain kertana pääse paikalle
ilmoitattehan siitä meille, tekstiviestikin käy!

Aurinkoisin syysterveisin:

Hanna Järvinen p. 040- 705 7872, hanna.m.jarvinen@student.turkuamk.fi
Eveliina Myntti p. 040-751 8151, eveliina.myntti@student.turkuamk.fi

&

Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry

Diplomi

DIPLOMI

ON OSALLISTUNUT CITY-LUONTOKERHOON SYYSKUUSSA 2012.

OLET OLLUT ILOINEN JA REIPAS TOIMIJA. OLET OSALLISTUNUT CITY-LUONTOKERHON TOIMINTAAN, MAALANNUT, TYÖSTÄNYT SAVEA, MUSISOINUT, ASKARRELLUT JA TUTUSTUNUT LUONNON ELEMENNTTEIHIN. OSALLISTUMISESTI ON OLLUT REIPASTA. OLET OLLUT MUKANA CITY-LUONTOKERHON YHTEISELLÄ METSÄRETKELLE YLÖJÄRVEN PIKKU-AHVENISTOLLA. RETKELLÄ SUORITIT LUONTORASTIPOLUN MALLIKKAASTI.

HANNA JÄRVINEN
KERHON OHJAAJA

EVELIINA MYNTTI-KIVINEN
KERHON OHJAAJA

TAMPEREEN KEHITYSVAMMAISTEN TUKI RY

Palautelomake

12.11.2012

Hei [REDACTED] ja vanhemmat!

City-luontokerho sai viime viikonloppuna päätöksensä metsäretkellä, samalla Emil/Oiva sai diplomin reippaasta ja aktiivisesta osallistumisestaan. Lämmin kiitos [REDACTED] ja vanhemmille osallistumisesta kerhoon! Kerhomme on opinnäytetyömme aiheena ja jatkamme kirjoittamisprosessilla. Kirjallista tuotosta ja Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:n toimintaa varten, toivoisimme teidän täyttävän tämän arviointilomakkeen ja palauttavan sen meille ohessa olevalla palautuskuorella. Mukana on muutama valokuva [REDACTED] muistoksi.

Ympyröi sopivin vaihto-ehto.

1=Täysin eri mieltä, 2=Vähän eri mieltä 3=melko samaa mieltä 4=Täysin samaa mieltä 0=En osaa sanoa.

Kerhon toiminta

[REDACTED] lähti mielellään kerhoon.

1 2 3 4 0 _____

Jos vastaavanlainen kerho järjestettäisiin uudestaan [REDACTED] osallistuisi.

1 2 3 4 0 _____

Sisaruksilla olisi ollut mielenkiintoa osallistua kerhoon yhdessä veljen kanssa.

1 2 3 4 0 _____

Kerhon toteutus

Kerhon pituus 4 tuntia oli sopiva.

1 2 3 4 0 _____

Kerhon toteutuspäivä lauantai oli hyvä.

1 2 3 4 0 _____

Kerhon ajankohta klo 12.00–16.00 oli sopiva.

1 2 3 4 0 _____

Sunnuntai-retkipäivä oli hyvä ajankohta.

1 2 3 4 0 _____

Kerhon välipala oli tarpeellinen ja riittävä.

1 2 3 4 0 _____

Tiedottaminen

Ohjaajat pitivät meihin riittävästi yhteyttä.

1 2 3 4 0 _____

Saamamme suulliset ja kirjalliset tiedonannot pitivät paikkansa ja olivat selkeitä.

1 2 3 4 0 _____

Muut käytännön järjestelyt olivat toimivia.

1 2 3 4 0 _____

12.11.2012

Pyydämme teiltä lupaa luovuttaa valokuviamme Tampereen Kehitysvammaisten tuki ry:n käyttöön. Tampereen Kehitysvammaisten tuki ry haluaisi lisätä Internet-sivuilleen retkivalokuvan. Lisäksi valokuvia käytetään yhdistyksen toiminnassa, mainonnassa ja Internet-sivuilla.

- ☐ [REDACTED] valokuvia saa antaa Tampereen Kehitysvammaisten tuki ry:n käyttöön.
- ☐ [REDACTED] valokuvia **EI SAA** antaa Tampereen Kehitysvammaisten tuki ry:n käyttöön.

Muuta palautetta ohjaajille ja Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry:lle

Aurinkoisin syysterveisin:
Hanna Järvinen ja Eveliina Myntti-Kivinen,
sekä
Tampereen Kehitysvammaisten Tuki ry